

Libor Klimek

Leges

Aplikačné otázky prezumpcie nevinny v trestnom konaní na európskej úrovni

teoretik

Libor Klimek

Aplikačné otázky prezumpcie nevinny v trestnom konaní na európskej úrovni

Vzor citace:

Klímek, L. *Aplikačné otázky prezumpcie nevinny v trestnom konaní na európskej úrovni*. Praha: Leges, 2024. 62 s.

Autor:

doc. JUDr. et PhDr. mult. Libor Klímek, PhD., Dr. h. c.

Recenzenti:

doc. JUDr. Eva Szabová, PhD. – Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave, vedúca Katedry trestného práva a kriminológie

mjr. doc. PhDr. JUDr. Mgr. Jozef Medelský, PhD. – Akadémia Policajného zboru v Bratislave, vedúci Katedry verejnoprávných vied

JUDr. Lukáš Michalov, PhD. mult. – Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, člen Katedry trestného práva; advokát

Monografia bola publikovaná v rámci projektu VEGA č. 1/0100/24 „Zavedenie európskych trestných činov do právneho poriadku Slovenskej republiky“.

Aplikačné otázky prezumpcie nevinny v trestnom konaní na európskej úrovni	Rozsah diela: 3,43 AH

Vydalo Nakladatelství Leges, s. r. o., Lublaňská 4/61, Praha 2,
v roce 2024 jako svou 975. publikaci.

Edice Teoretik

Vydání první

Návrh obálky Michaela Vydrová

Sazba Lucie Kuthanová

www.knihyleges.cz

© Libor Klímek, 2024

ISBN 978-80-7502-774-0 (e-book)

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Klimek, Libor, 1985-

Aplikačné otázky prezumpcie nevinny v trestnom konaní na európskej úrovni / Libor

Klimek. -- Vydání první. -- Praha : Leges, 2024. -- 1 online zdroj. -- (Teoretik)

Obsahuje bibliografii a bibliografické odkazy

ISBN 978-80-7502-774-0 (online ; pdf)

* 343.13 * 340.132 * 347.951 * (4) * (048.8) * (0.034.2:08)

– Soudní dvůr Evropské unie

– trestní řízení -- země Evropské unie

– aplikace práva -- země Evropské unie

– soudní rozhodnutí a stanoviska -- země Evropské unie

– presumpce nevinny

– monografie

– elektronické knihy

343 - Trestní právo [16]

Obsah

Zoznam použitých skratiek	6
Úvod	7
Kapitola 1 Prezumpcia nevinny ako jedno zo základných práv v trestnom konaní	9
1.1 Zakotvenie procesných práv v trestnom konaní na európskej úrovni	9
1.2 Prezumpcia nevinny ako procesné právo v trestnom konaní na európskej úrovni	11
Kapitola 2 Výsluch svedka v neprítomnosti obvineného a jeho obhajcu: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-348/21 – H. Y. A. a iní	14
2.1 Návrh na začatie konania	14
2.2 Skutkový stav a prejudiciálna otázka	14
2.3 Analýza Súdneho dvora	16
2.4 Výrok rozhodnutia	22
Kapitola 3 Výsluch svedka v neprítomnosti obvineného a jeho obhajcu: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-347/21 – D. D.	24
3.1 Návrh na začatie konania	24
3.2 Skutkový stav a prejudiciálne otázky	24
3.3 Analýza Súdneho dvora	27
3.4 Výrok rozhodnutia	30
Kapitola 4 Nedostavenie sa obvinenej osoby na pojednávanie: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-688/18 – T. X. a U. W.	31
4.1 Návrh na začatie konania	31
4.2 Skutkový stav a prejudiciálna otázka	31
4.3 Analýza Súdneho dvora	35
4.4 Výrok rozhodnutia	37
Kapitola 5 Nemožnosť nájsť obvineného a možnosť súdneho konania a odsúdenia v jeho neprítomnosti: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-569/20 – I. R.	38

5.1	Návrh na začatie konania	38	
5.2	Skutkový stav a prejudiciálne otázky.....	38	
5.3	Analýza Súdneho dvora	40	
5.4	Výrok rozhodnutia.....	45	
Kapitola 6 Podmienky vedenia súdneho konania v neprítomnosti			
osoby: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-420/20 – H. N.....			46
6.1	Návrh na začatie konania	46	
6.2	Skutkový stav a prejudiciálne otázky.....	46	
6.3	Analýza Súdneho dvora	48	
6.4	Výrok rozhodnutia.....	53	
Záver	.....	54	
Použité zdroje	.....	57	
O autorovi	.....	61	

Zoznam použitých skratiek

EÚ	Európska únia
Charta základných práv EÚ	Charta základných práv Európskej únie. Úradný vestník EÚ, C 83/389, 30. marec 2010
rámcové rozhodnutie 2002/584/SVV o európskom zatykači	rámcové rozhodnutie Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi. Úradný vestník Európskych spoločenstiev, L 190/1, 18. júl 2002
smernica 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi	smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatykači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody, Úradný vestník EÚ, L 294/1, 6. november 2013
smernica 2016/343 o prezumpcii nevinu	smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinu a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní, Úradný vestník EÚ, L 65/1, 11. marec 2016
SR	Slovenská republika

Úvod

Popri práve na spravodlivý proces prezumpcia nevinny je jedným z oporných kameňov moderného trestného konania. Myšlienka, že osoby obvinené z trestných činov by mali byť považované za nevinné, kým nie je dokázaná ich vina bez závažných pochybností, je základnou zásadou trestného práva. Túto zásadu nachádzame v tých najzásadnejších dokumentoch na medzinárodnej úrovni.¹ K jej uplatneniu prichádza, samozrejme, nielen pri potláčaní bežnej trestnej činnosti, ale taktiež pri potláčaní tzv. európskych trestných činov.

Procesné práva v trestnom konaní, vrátane prezumpcie nevinny, sú zaručené vnútroštátnymi ústavami, listinami základných práv či trestnými poriadkami. Je tomu taktiež v SR. Pokiaľ ide o úroveň EÚ, v nedávnom právnom vývoji bola prijatá smernica 2016/343 o prezumpcii nevinny,² a to za účelom posilnenia procesných práv v trestnom konaní. Smernica je adresovaná členským štátom EÚ, vrátane SR. Na jednej strane, právna úprava regulačne obsiahla predpokladané otázky súvisiace s právom na informácie v trestnom konaní. Na strane druhej, ani najprecíznejšia právna úprava, žiaľ, nedokáže obsiahnuť všetky potrebné otázky, hlavne jej tvorcami nepredpokladané otázky. V rámci aplikačnej praxe sa stále objavujú polemické otázky, ktorých odpoveď právna úprava nepozná, a to otvára možnosť vyjadriť sa Súdnemu dvoru EÚ.³

Monografia sa zaoberá aplikačnými otázkami uplatnenia prezumpcie nevinny ako práva uplatniteľného v trestnom konaní na európskej úrovni. Preskúmava najprv teoretické východiská tohto práva (Kapitola 1). Následne preskúmava aplikačné polemické otázky v (Kapitoly 2 až 6) – ide o aplikačnú prax Súdného dvora EÚ. Pravda, náročnosť polemických otázok, ktorými sa zaoberal v rámci konaní o prejudiciálnych otázkach, je vysoká. Na strane druhej, ich spracovanie v prepojení na teoretické východiská je zrozumiteľnejšie.

---

¹ KLIMEK, L. *Základy trestného práva Európskej únie*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, s. 128.

² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní, Úradný vestník EÚ, L 65/1, 11. marec 2016.

³ Ku kompetenciám Súdného dvora EÚ pozri: FUNTA, R. – JURIŠ, F. – KLIMEK, L. *Európske právo, 3. doplnené a rozšírené vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2024, 516 strán.

Monografia je adresovaná právnej obci špecializujúcej sa v oblasti trestného práva, a to tak akademikom ako aj praktikom – advokátom, sudcom, prokurátorom a príslušníkom Policajného zboru SR. Cenné poznatky v nej nájdú taktiež študenti doktorandského štúdia v odbore Trestné právo.

Kapitola 1

Prezumpcia neviný ako jedno zo základných práv v trestnom konaní

1.1 Zakotvenie procesných práv v trestnom konaní na európskej úrovni

Procesné práva v trestnom konaní, vrátane prezumpcie neviný, sú zaručené vnútroštátnymi ústavami, listinami základných práv či trestnými poriadkami. V oblasti procesných práv v medzinárodnom (európskom) kontexte dokumentmi zásadného významu sú:

- **Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd**⁴ (neoficiálne nazývaný „Európsky dohovor“), ktorý bol prijatý Radou Európy v roku 1950, a k nemu vypracovaná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva,
- **Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach**,⁵ ktorý bol prijatý na pôde OSN v roku 1966; aj keď tento pakt nie je dokumentom tak zásadného významu ako Dohovor, bolo by trúfalé ho opomenúť.

Keďže členské štáty EÚ sú členmi Rady Európy ako aj OSN, a zároveň pristúpili k uvedeným dokumentom, sú pre nich záväzné.

Právo EÚ obsahuje vlastnú právnu úpravu základných práv v trestnom konaní v troch rovinách:⁶

---

⁴ Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Rada Európy, Séria európskych zmlúv č. 005 [1950]; oznámenie č. 209/1992 Zb. Bližšie pozri: SCHABAS, W. A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2015, 1308 strán.

⁵ Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach; vyhláška č. 120/1976 Zb. Bližšie pozri: JOSEPH, S. – CASTAN, M: *The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials and Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 1042 strán.

⁶ Porovnaj: IVOR, J. – KLIMEK, L. – ZÁHORA, J. *Trestné právo Európskej únie a jeho vplyv na právny poriadok Slovenskej republiky*. Žilina: Eurokódex, 2013, 888 strán; KLIMEK, L. *Základy trestného práva Európskej únie*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, 264 strán; KLIMEK, L. *Procesnoprávne súvislosti trestného práva Európskej únie*. In: KLIMEK, L. (ed.). *Trestné právo Európskej únie v teórii a praxi: zborník vedeckých príspevkov so zameraním na teoretické a praktické otázky trestného práva Európskej únie, vrátane judikatúry Súdneho dvora Európskej únie*. Brno: Tribun EU, 2020, s. 169 – 256.

- **Charta základných práv Európskej únie.**⁷ V tejto Charte nachádzame jednotlivé oblasti základných práv, medzi ktoré patria aj práva súvisiace s trestným právom. Avšak, práva zakotvené v Charte, v podstate, nie sú nové. Aj napriek tomu, že Charta obsahuje širšiu škálu práv a slobôd ako ktorýkoľvek medzinárodný dokument zakotvujúci ľudské práva, takmer všetky práva sú prevzaté zo skorších medzinárodných dokumentov. Široký rozsah práv Charty pochádza práve v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- **smernice upravujúce procesné práva v trestnom konaní** (a v konaní o európskom zatýkacom rozkaze), ktoré sú prijímané od roku 2009 v nadväznosti na *Plán na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní*.⁸ Ide hlavne o:
  - smernica 2010/64/EÚ o práve na tlmočenie a preklad,⁹
  - smernica 2012/13/EÚ o práve na informácie,¹⁰
  - smernica 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi,¹¹
  - **smernica 2016/343 o prezumpcii neviný,**¹²
  - smernica 2016/800 o procesných zárukách pre deti.¹³

⁷ Charta základných práv Európskej únie. Úradný vestník EÚ, C 83/389, 30. marec 2010. Bližšie pozri: PEERS, S. – HERVEY, T. – KENNER, J. – WARD, A. (eds.) *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary*. Oxford: Bloomsbury Publishing, 2014, 1865 strán.

⁸ Uznesenie Rady z 30. novembra 2009 o pláne na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní. Úradný vestník EÚ, C 295/1, 4. december 2009. Bližšie pozri: KLIMEK, L. *Posilnenie procesných práv v trestnom konaní: aktuálny vývoj legislatívnych opatrení v EÚ*. In *Trestní právo*, roč. 15 (2011), č. 10/2011, s. 22 – 27.

⁹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní. Úradný vestník EÚ, L 280/1, 26. október 2010.

¹⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní. Úradný vestník EÚ, L 142/1, 1. jún 2012.

¹¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/48/EÚ z 22. októbra 2013 o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní a v konaní o európskom zatýkači a o práve na informovanie tretej osoby po pozbavení osobnej slobody a na komunikáciu s tretími osobami a s konzulárnymi úradmi po pozbavení osobnej slobody. Úradný vestník EÚ, L 294/1, 6. november 2013.

¹² Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviný a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní. Úradný vestník EÚ, L 65/1, 11. marec 2016.

¹³ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/800 z 11. mája 2016 o procesných zárukách pre deti, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní. Úradný vestník EÚ, L 132/1, 21. máj 2016.

- **judikatúra Súdneho dvora Európskej únie**, ktorá dotvára jednotlivé práva, napríklad právo na spravodlivý proces, právo nebyť trestne stíhaný dvakrát v tej istej veci (*ne bis in idem*), alebo právo na informácie.

Možno dodať, že štvrtou rovinou je **Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd**, ktorý síce nie je súčasťou práva EÚ, ale EÚ sa k nemu hlási. Súdny dvor EÚ spresnil v rozhodnutiach vo veci C-260/89, *Elliniki*¹⁴ ako aj v spojených veciach C-402/05 P a C-415/05 P, *Kadi*,¹⁵ že Dohovor má pre EÚ osobitný význam. Táto judikatúra bola kodifikovaná do Zmluvy o Európskej únii,¹⁶ na základe ktorej základné práva tak, ako sú zaručené Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, predstavujú všeobecné zásady práva EÚ. Bez prístúpenia EÚ k Dohovoru Dohovor nie je formálne začlenený do právneho poriadku EÚ. Avšak, v roku 2013 bol predstavený *Návrh Dohody o prístúpení Európskej únie k Európskemu dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd*. Európska komisia podala tento návrh na posúdenie Súdneho dvora Európskej únie.¹⁷ Avšak, EÚ nepristúpila k Dohovoru, keďže Súdny dvor k tomuto návrhu zaujal negatívny postoj.¹⁸

V uvedených dokumentoch nachádzame široký rozsah základných práv. V nasledujúcom texte prezentujeme poznatky zamerané na právo na informácie.

1.2 Prezumpcia neviný ako procesné právo v trestnom konaní na európskej úrovni

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd (Rada Európy) zaručuje, že *každý, kto je obvinený z trestného činu, sa považuje za nevinného, dokiaľ jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom*.¹⁹

¹⁴ Rozsudok Súdneho dvora ES z 18. júna 1991 vo veci C-260/89, *Elliniki*.

¹⁵ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 3. septembra 2008 v spojených veciach C-402/05 P a C-415/05 P, *Kadi*.

¹⁶ Zmluva o EÚ v znení Lisabonskej zmluvy. Úradný vestník EÚ, C 83/13, 30. marec 2010.

¹⁷ Európska komisia: Žiadosť o stanovisko, ktorú podala Európska komisia podľa článku 218 ods. 11 ZFEÚ (Stanovisko 2/13), 2013/C 260/32.

¹⁸ Stanovisko 2/13 Súdneho dvora EÚ z 18. decembra 2014.

¹⁹ Čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Európsky súd pre ľudské práva vo veci *Barberà, Messegué a Jabardo proti Španielsku*²⁰ rozhodol, že **prezumpcia nevinny v kontexte Dohovoru zahŕňa tri kľúčové požiadavky**, a to: (*po prvé*) právo nebyť verejne označovaný orgánmi verejnej moci za vinného pred vynesením právoplatného rozsudku, (*po druhé*) skutočnosť, že dôkazné bremeno leží na prokuratúre a akékoľvek odôvodnené pochybnosti o vine sa musia vykladať v prospech obvineného, a (*po tretie*) právo obvineného vedieť z čoho je obvinený.

Európsky súd pre ľudské práva uznal **spojenie medzi prezumpciou nevinny a právom na spravodlivé súdne konanie** v kontexte Dohovoru. Na základe jeho rozhodnutí vo veci *Funke proti Francúzsku*,²¹ vo veci *Murray proti Spojenému kráľovstvu*²² a vo veci *Saunders proti Spojenému kráľovstvu*²³ ak dôjde k porušeniu práva nevytvárať vo vlastný neprospech, práva nespolupracovať a práva odoprieť výpoveď, tak je nevyhnutne ohrozená aj prezumpcia nevinny.

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach (OSN) zaručuje, že *každý, kto je obvinený z trestného činu, považuje sa za nevinného, pokiaľ nie je zákonným postupom preukázaná jeho vina*. Ide o veľmi podobné záruky, ak nie totožné, ako v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Charta základných práv EÚ zaručuje, že *každý, kto je obvinený, sa považuje za nevinného, kým jeho vina nebola preukázaná zákonným spôsobom*²⁴. V princípe ide o veľmi podobné záruky v porovnaní s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ako aj s Medzinárodným paktom o občianskych a politických právach.

Osobitné záruky prezumpcie nevinny v EÚ poskytuje **smernica 2016/343 o prezumpcii nevinny**. Táto smernica sa vzťahuje na fyzické osoby, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní v EÚ. Uplatňuje sa vo všetkých štádiách trestného konania, a to od momentu, keď je osoba

---

²⁰ Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 6. decembra 1988, *Barberà, Messegué a Jabardo proti Španielsku* (sťažnosti č. 10588/83, 10589/83 a 10590/83).

²¹ Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 25. februára 1993, *Funke proti Francúzsku* (sťažnosť č. 10828/84).

²² Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. februára 1996, *Murray proti Spojenému kráľovstvu* (sťažnosť č. 18731/91).

²³ Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 17. decembra 1996, *Saunders proti Spojenému kráľovstvu* (sťažnosť č. 19187/91).

²⁴ Čl. 48 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie.

podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu alebo údajného trestného činu, až po nadobudnutie právoplatnosti konečného rozhodnutia o tom, či osoba trestný čin spáchala alebo nespáchala.

Smernica stanovuje pre členské štáty EÚ spoločné záruky týkajúce sa, po prvé, presumpcie neviný, a po druhé, práva byť prítomný na súdnom konaní. V prvom rade, pokiaľ ide o **presumpciu neviný**, *podozrivé a obvinené osoby sú považované za nevinné, kým sa zákonným spôsobom nepreukáže ich vina.*²⁵ V princípe ide o záruku, ktorá je zakotvená v Charte základných práv EÚ, ako aj v Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd či v Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach.

Na jednej strane, aplikačná prax nachádza legislatívne vnímanie presumpcie neviný v trestnom konaní v uplatniteľných právnych predpisoch. Na strane druhej, stále sa objavujú polemiky, na ktoré uplatniteľnú odpoveď nepodáva. To dáva Súdnemu dvoru EÚ priestor sa vyjadriť. V nasledujúcich kapitolách sú analyzované relevantné poznatky z jeho rozhodnutí z aktuálneho vývoja jeho judikatúry – vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní*²⁶ (Kapitola 2), vo veci C-347/21, *D. D.*²⁷ (Kapitola 3), vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*²⁸ (Kapitola 4), vo veci C-569/20, *I. R.*²⁹ (Kapitola 5), ako aj vo veci C-420/20, *H. N.*³⁰ (Kapitola 6).

---

²⁵ Čl. 3 smernice (EÚ) 2016/343 o presumpcii neviný.

²⁶ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 8. decembra 2022 vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní*.

²⁷ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. septembra 2022 vo veci C-347/21, *D. D.*

²⁸ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 13. februára 2020 vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*

²⁹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 19. mája 2022 vo veci C-569/20, *I. R.*

³⁰ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. septembra 2022 vo veci C-420/20, *H. N.*

Kapitola 2

Výsluch svedka v neprítomnosti obvineného a jeho obhajcu: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-348/21 – *H. Y. A. a iní*

2.1 Návrh na začatie konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdny dvorom EÚ vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní*,³¹ sa týka výkladu čl. 6 ods. 1 a čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii neviny³²), ako aj čl. 47 ods. 2 Charty základných práv EÚ.

Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania vedeného proti *H. Y. A.*, *I. P.*, *D. D.*, *Z. I.* a *S. S.* (ďalej spoločne ako „predmetní obvinení“) za trestné činy spáchané v oblasti nelegálneho prisťahovalectva.

2.2 Skutkový stav a prejudiciálna otázka³²

Predmetní obvinení, medzi ktorých patria príslušníci pohraničnej polície na letisku v Sofii (Bulharsko), sú trestne stíhaní za trestné činy v oblasti nelegálneho prisťahovalectva.

I. P., *D. D.*, *S. S.* a *H. Y. A.* boli zadržaní večer 25. mája 2017 a nasledujúci deň bolo voči nim vznesené obvinenie. *Z. I.* bola zadržaná 31. mája 2017 a v ten istý deň bolo voči nej vznesené obvinenie. Následne boli predmetní obvinení vzatí do zaisťovacej väzby a bola im poskytnutá pomoc obhajcu.

Počas štádia prípravného konania v trestnom konaní boli viacerí štátni príslušníci tretích krajín, konkrétne *M. M.*, *R. B.*, *K. H.*, *H. N.* a *P. R.* (ďalej spoločne ako „dotknutí svedkovia“), ktorých nelegálny vstup na územie Bulharska bol uľahčený predmetnými obvinenými, vypočutí vyšetrovacími útvarmi prokuratúry. Časť výsluchov sa uskutočnila pred sudcom. *M. M.* a *R. B.* tak boli pred sudcom vypočutí 30. marca 2017 a 12. apríla 2017, *K. H.* 26. mája 2017, *H. N.* 30. marca 2017 a *P. R.* 30. marca 2017, ako aj

---

³¹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 8. decembra 2022 vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní*.

³² Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní* – body 14 až 28.

12. apríla 2017. Z dôvodu neoprávneného pobytu dotknutých svedkov na území Bulharska bolo voči nim vedené správne konanie na účely ich vyhostenia. S. S. a D. D. v štádiu prípravného konania v trestnom konaní výslovne požiadali o možnosť vypočúvať M. M. Prokuratúra týmto žiadosťami nevyhovela.

Dňa 19. júna 2020 bulharská Špecializovaná prokuratúra (*Specializirana prokuratura*), domnievajúc sa, že skutočnosti, ktoré sa predmetným obvineným kladú za vinu, sú dôvodné, podala na bulharský Špecializovaný trestný súd (*Specializiran nakazatelen sad*) obžalobu na účely ich odsúdenia v trestnom konaní. Snahy tohto súdu predvolať dotknutých svedkov na účely ich výsluchu za prítomnosti predmetných obvinených a na účely obhajoby týchto obvinených, boli neúspešné, a to buď preto, že nebolo možné zistiť miesto ich pobytu, alebo preto, že boli z územia Bulharska vyhostení alebo z neho dobrovoľne odišli. Podľa uvedeného súdu tak neexistuje žiadna možnosť, že by dotknutí svedkovia mohli byť osobne vypočutí v štádiu konania pred súdom.

Na pojednávaní, ktoré sa konalo na vnútroštátnom súde 9. apríla 2021, prokuratúra požiadala, aby v súlade s § 281 ods. 1 bulharského Trestného poriadku výpovede, ktoré dotknutí svedkovia poskytli v štádiu prípravného konania v trestnom konaní, boli prečítané, a to s tým cieľom, aby tieto výpovede boli súčasťou dôkazov, na základe ktorých tento súd rozhodne o merite veci.

Vnútroštátny súd má pochybnosti o tom, či je uplatňovanie tohto vnútroštátneho ustanovenia za okolností prejednávanej veci v súlade s právom EÚ, a zamýšľa sa nad tým, či nie je povinný ho vo veci samej neuplatniť. V tejto súvislosti uvádza, že výpovede dotknutých svedkov sú rozhodujúcim faktorom pre rozhodovanie o vine predmetných obvinených a že jeho rozsudok bude vo veľkej miere závisieť od toho, či a prípadne v akom rozsahu môže vychádzať z informácií obsiahnutých v týchto výpovediach. Spresňuje, že cieľom uvedeného vnútroštátneho ustanovenia je odvrátiť riziko toho, že svedok nebude môcť byť v trestnom konaní vypočutý v štádiu konania pred súdom, keď stanovuje, že svedka možno v štádiu prípravného konania vypočúť pred sudcom. Úloha tohto sudcu, ktorý nemá k dispozícii spis, spočíva najmä v zabezpečení formálnej zákonnosti výsluchu. V tomto prípade, pokiaľ už voči podozrivej osobe bolo vznesené obvinenie, táto osoba je informovaná o výsluchu svedka a poskytne sa jej možnosť zúčastniť sa na ňom.

Táto vnútroštátna právna úprava sa však v praxi obchádza a tak to bolo aj v predmetnom prípade. Stačí totiž, aby sa v štádiu prípravného konania v trestnom konaní výsluch svedka uskutočnil pred sudcom v lehote 24 hodín

od zadržania podozrivej osoby do vznesenia obvinenia voči tejto osobe, aby ani táto obvinená osoba, keďže v tom čase proti nej ešte nebolo formálne vznesené obvinenie, ani jej obhajca nemali právo sa na ňom zúčastniť.

Za týchto okolností bulharský Špecializovaný trestný súd (*Specializiran nakazatelen sad*) rozhodol prerušiť konanie a **požičiť Súdnemu dvoru EÚ túto prejudiciálnu otázku** – je v súlade s čl. 8 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu v spojení s jej odôvodneniami č. 33 a 34 a čl. 47 ods. 2 Charty základných práv EÚ taký vnútroštátny právny predpis, podľa ktorého je zaručené právo obžalovaného byť prítomný na konaní a prokuratúra si riadne splní svoju povinnosť preukázať vinu obžalovaného, aj vtedy, ak sa v súdnej fáze trestného konania použijú výpovede svedkov, ktorých z objektívnych dôvodov nie je možné vypočuť, získané v prípravnom konaní, pričom títo svedkovia boli vypočutí len obžalobou a bez účasti obhajoby, avšak pred sudcom, a obžaloba mohla už v rámci prípravného konania zabezpečiť prítomnosť obhajoby na takomto výsluchu, ale neurobila tak?³³

2.3 Analýza Súdneho dvora³⁴

Pokiaľ ide v prvom rade o čl. 6 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, toto ustanovenie stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby dôkazné bremeno pri zisťovaní viny podozrivých a obvinených osôb spočívalo na prokuratúre. Je nepochybne pravda, že čl. 6 ods. 1 smernice, ktorý upravuje rozdelenie dôkazného bremena (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-653/19 PPU, *D. K.*, bod 31), bráni, tak ako to vyplýva z odôvodnenia č. 22 tejto smernice, tomu, aby sa uvedené obvinenie prenieslo z prokuratúry na obhajobu. Tento čl. 6 ods. 1 nestanovuje spôsoby, akými má obžaloba preukázať vinu obvinenej osoby, ani spôsoby, akými má mať táto osoba pri výkone svojho práva na obhajobu možnosť napadnúť dôkazy predložené obžalobou v trestnom konaní v štádiu konania pred súdom. Za týchto okolností je potrebné konštatovať, že čl. 6 ods. 1 smernice sa na vnútroštátnu právnu úpravu, akou je právna úprava v konaní vo veci samej, neuplatňuje.

³³ Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Špecializovaný trestný súd (Bulharsko) 4. júna 2021 – trestné konanie proti H. Y. A. a iným (vec C-348/21).

³⁴ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní* – body 29 až 62.

Pokiaľ ide v druhom rade o čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, toto ustanovenie stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci. V tejto súvislosti je potrebné, po prvé, pripomenúť, že podľa čl. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu sa táto smernica vzťahuje na fyzické osoby, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní. Vzťahuje sa na všetky štádiá trestného konania, a to od momentu, keď je osoba podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu alebo údajného trestného činu, až po nadobudnutie právoplatnosti konečného rozhodnutia o tom, či táto osoba predmetný trestný čin spáchala.

Po druhé, z čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu v spojení s jej odôvodneniami č. 36 a 41 vyplýva, že na základe práva obvinenej osoby byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci musí mať táto osoba možnosť sa osobne zúčastniť na pojednávaniach, ktoré sa konajú v rámci konania, ktoré sa proti nej vedie.

Vnútroštátny súd sa zamýšľa nad obsahom a podmienkami výkonu práva byť prítomný na súdnom konaní v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní. Je nepochybne pravda, že ak sa na účely rozhodnutia o vine alebo nevine obvinenej osoby zohľadní výpoveď svedka obžaloby vypočúvaného v neprítomnosti obvinenej osoby a jej obhajcu v štádiu prípravného konania v trestnom konaní bez toho, aby mali obvinená osoba a jej obhajca možnosť vypočúvať alebo dať vypočúvať tohto svedka v štádiu konania pred súdom v tomto konaní, obvinená osoba tým nie je zbavená možnosti osobne sa zúčastniť na pojednávaniach, ktoré sa konajú v rámci konania, ktoré sa proti nej vedie. V takomto prípade sa však úloha obvinenej osoby obmedzuje na to, že sa pasívne zúčastní na prečítaní obsahu výpovede tohto svedka, tak ako je táto zaznamenaná v zápisnici z výsluchu, na ktorom sa v prípravnom konaní v rámci trestného konania nemohla zúčastniť.

Za týchto okolností je potrebné v prvom rade posúdiť, či okrem práva osobne sa zúčastniť na pojednávaniach, ktoré sa konajú v rámci konania, ktoré sa vedie proti obvinenej osobe, priznáva právo byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci, zakotvené v čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, tejto osobe právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov obžaloby v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní.

V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa odôvodnenia č. 47 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu sa v tejto smernici rešpektujú základné práva a zásady uznané v Charte základných práv EÚ a Dohovore

o ochrane ľudských práv a základných slobôd, vrátane práva na spravodlivý proces, prezumpcie nevinu a práva na obhajobu. Tak ako vyplýva z odôvodnenia č. 33 tejto smernice, právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní je založené na práve na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené v čl. 6 Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd a ktorému, tak ako sa spresňuje vo Vysvetlivkách k Charte základných práv [pozn. autora: ide o „dôvodovú správu“ k Charte], zodpovedá čl. 47 ods. 2 a 3, ako aj čl. 48 Charty. Súdny dvor musí teda dbať na to, aby výklad týchto uvedených ustanovení Charty zabezpečil takú úroveň ochrany, ktorá neporušuje úroveň zaručenú v čl. 6 Dohovoru.

Čo sa týka tejto otázky, z judikatúry ESLP vyplýva, že účasť obvinenej osoby na konaní má zásadný význam v záujme spravodlivého trestného konania, pričom povinnosť zaručiť tejto osobe právo byť prítomnou v pojednávacej miestnosti je v tejto súvislosti jedným zo základných prvkov čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 18. októbra 2006 vo veci *Hermi proti Taliansku*, (sťažnosť č. 18114/02), bod 58]. Konkrétne ESLP rozhodol, že vzhľadom na právo na obhajobu, ktoré je zaručené predovšetkým čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru, možnosť obvinenej osoby zúčastniť sa na pojednávaní zahŕňa právo tejto osoby efektívne sa zúčastňovať na súdnom konaní [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 5. októbra 2006 vo veci *Marcello Viola proti Taliansku* (sťažnosť č. 45106/04), body 52 a 53, ako aj rozsudok z 15. decembra 2011 vo veci *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému kráľovstvu* (sťažnosť č. 26766/05), bod 142], keďže právo takejto osoby vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe, ktoré je uvedené v tomto ustanovení, predstavuje osobitný špecifický aspekt práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 19. februára 2013 vo veci *Gani proti Španielsku* (sťažnosť č. 61800/08), bod 36].

Okrem toho, Súdny dvor EÚ uviedol, že možnosť obvineného, aby bol postavený tvárou v tvár svedkovi za prítomnosti súdu, ktorý napokon rozhodne o vine alebo nevine tejto osoby, je jedným z dôležitých prvkov spravodlivého trestného konania, pričom posúdenie dôveryhodnosti svedka je zložitou úlohou, ktorú za normálnych okolností nemožno vykonať jednoduchým prečítaním obsahu vyhlásení tohto svedka, ako sú uvedené v zápisniciach z výsluchov (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ z 29. júla 2019 vo veci *C-38/18, Gambino a Hyka*, body 42 a 43).

Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že právo byť prítomný na súdnom konaní, zakotvené v čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, musí byť zaručené tak, aby ho v trestnom konaní v štádiu konania pred súdom bolo možné vykonať spôsobom, ktorý je v súlade s požiadavkami spravodlivého súdneho konania. Toto právo sa tak neobmedzuje iba na zaručenie samotnej prítomnosti obvinenej osoby na pojednávaniach, ktoré sa konajú v rámci súdneho konania, ktoré sa proti nej vedie, ale vyžaduje, aby táto osoba mala možnosť sa na ňom efektívne zúčastňovať a na tento účel uplatňovať právo na obhajobu, medzi ktoré patrí právo vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov obžaloby v tomto štádiu konania pred súdom.

Reštriktívnejší výklad čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu v tom zmysle, že by sa právo byť prítomný na súdnom konaní obmedzovalo na zabezpečenie toho, aby obvinená osoba mohla byť osobne prítomná na pojednávaniach, ktoré sa konajú v rámci súdneho konania, ktoré sa proti nej vedie, by mal za následok to, že základné právo na spravodlivé súdne konanie by bolo zbavené svojej podstaty.

Za týchto okolností je potrebné v druhom rade posúdiť, či čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu v spojení s čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Charty základných práv EÚ bráni tomu, aby trestný súd uplatnil vnútroštátnu právnu úpravu, podľa ktorej v prípade, že svedok z objektívnych dôvodov nemá možnosť byť prítomný na štádiu konania pred súdom v trestnom konaní, tento súd môže nechať prečítať výpovede, ktoré tento svedok uskutočnil pred sudcom v štádiu prípravného konania v tomto konaní, na účely rozhodnutia o vine alebo nevine obvinenej osoby, vrátane prípadu, keď voči tejto osobe v čase vypočutia tohto svedka nebolo vznesené obvinenie, a ani táto osoba, ani jej obhajca sa na ňom nemohli zúčastniť.

Uplatňovanie takejto vnútroštátnej právnej úpravy pritom môže porušovať právo byť prítomný na súdnom konaní. Je teda úlohou vnútroštátneho súdu, aby v súlade s výkladovými prvkami poskytnutými Súdny dvorom posúdil, či je uplatňovanie vnútroštátnej právnej úpravy, o akú ide vo veci samej, zlučiteľné s uvedenými ustanoveniami práva EÚ.

Je potrebné pripomenúť, že čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ neumožňuje Súdnemu dvoru EÚ uplatniť právne normy EÚ na konkrétny prípad, ale umožňuje mu iba vyjadriť sa k výkladu Zmluvy o EÚ a Zmluvy o fungovaní EÚ a aktov prijatých inštitúciami EÚ. V súlade s ustálenou judikatúrou však v rámci súdnej spolupráce stanovenej v tomto článku Súdny dvor môže na základe okolností uvedených v spise podať vnútroštátnemu súdu výkladové

prvky práva EÚ, ktoré môžu byť pre tento súd užitočné pri posudzovaní účinkov daného ustanovenia tohto práva [rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-824/18, *A. B. a iní*, bod 96, ako aj citovaná judikatúra].

V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa čl. 52 ods. 1 Charty základných práv EÚ môže dôjsť k obmedzeniam výkonu práv v nej zakotvených za predpokladu, že sú tieto obmedzenia ustanovené zákonom, rešpektujú podstatu týchto práv a pri dodržaní zásady proporcionality sú nevyhnutné a skutočne zodpovedajú cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané EÚ, alebo potrebe ochrany práv a slobôd iných.

V prvom rade, pokiaľ ide o požiadavku, podľa ktorej musí byť akékoľvek obmedzenie výkonu základných práv ustanovené zákonom, z tejto požiadavky vyplýva, že možnosť zohľadniť výpovede neprítomných svedkov musí byť stanovená príslušným vnútroštátnym právnym rámcom. S výhradou posúdení, ktoré v tejto súvislosti prináleží vykonať vnútroštátnemu súdu, sa zdá, že to tak je v spore vo veci samej.

V druhom rade, pokiaľ ide o rešpektovanie podstaty základných práv obvinenej osoby, je potrebné konštatovať, že táto podstata je rešpektovaná, pokiaľ výpovede neprítomných svedkov možno zohľadniť len za obmedzených okolností, z legitímnych dôvodov a pri rešpektovaní požiadavky spravodlivého trestného konania ako celku.

V tejto súvislosti je potrebné spresniť, že takéto posúdenie je v súlade s príslušnou judikatúrou ESLP, z ktorej vyplýva, že použitie svedeckých výpovedí zhromaždených v štádiu prípravného konania v trestnom konaní ako dôkazov nie je samo osebe nezlučiteľné s čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, a to s výhradou dodržania práva na obhajobu, pričom toto právo vo všeobecnosti vyžaduje, aby sa obžalovanému poskytla primeraná a dostatočná možnosť spochybniť výpovede svedkov obžaloby a vypočúvať týchto svedkov buď v čase poskytnutia svedeckej výpovede, alebo v neskoršom štádiu [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 15. decembra 2015 vo veci *Schatschaschwili proti Nemecku*, (sťažnosť č. 9154/10), bod 105 a citovanú judikatúru].

V treťom rade, pokiaľ ide o dodržanie zásady proporcionality, táto zásada vyžaduje, aby obmedzenia práv a slobôd zakotvených v Charte základných práv EÚ, ku ktorým môže dôjsť predovšetkým na základe aktov práva EÚ, neprekračovali hranice toho, čo je primerané a nevyhnutné na splnenie sledovaných legitímnych cieľov alebo potreby ochrany práv a slobôd iných, pričom ak sa ponúka na výber medzi viacerými primeranými opatreniami,

je potrebné použiť to, ktoré je najmenej obmedzujúce (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-694/20, *Orde van Vlaamse Balies a iní*, bod 41 a citovanú judikatúru).

S cieľom overiť dodržanie tejto zásady prináleží vnútroštátnemu súdu posúdiť, či existuje vážny dôvod odôvodňujúci neúčast svedka a či vzhľadom na to, že by výpoveď tohto svedka mohla predstavovať jediný alebo rozhodujúci základ pre prípadné odsúdenie obvinenej osoby, existujú kompenzačné prvky, predovšetkým pevné procesné záruky, ktoré sú dostatočné na to, aby vyvážili ťažkosti spôsobené tejto osobe a jej obhajcovi z dôvodu zohľadnenia uvedenej svedeckej výpovede a aby zaručili rešpektovanie požiadavky spravodlivého trestného konania ako celku [pozri v tomto zmysle rozsudky ESLP, a to z 15. decembra 2011 vo veci *Al-Khawaja a Tahery proti Spojenému kráľovstvu* (sťažnosť č. 26766/05), bod 152; rozsudok z 15. decembra 2015 vo veci *Schatschaschwili proti Nemecku* (9154/10), bod 107, ako aj rozsudok z 7. júna 2018 vo veci *Dimitrov a Momin proti Bulharsku* (sťažnosť č. 35132/08), bod 52].

V tejto súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby v prvom rade overil, či neprítomnosť svedka obžaloby v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní je odôvodnená vážnym dôvodom, akým je smrť, zdravotný stav, strach vypovedať alebo nemožnosť zistiť miesto jeho pobytu, pričom tento súd je v poslednom uvedenom prípade povinný vynaložiť všetko úsilie, ktoré je od neho možné rozumne očakávať, na to, aby účasť tohto svedka zabezpečil [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 15. decembra 2015 vo veci *Schatschaschwili proti Nemecku* (9154/10), body 119 až 121, ako aj citovanú judikatúru].

Je potrebné ďalej zohľadniť, že výpoveď svedka neprítomného v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní by v prípade, že sa pripustí ako dôkaz v tomto štádiu, no zabezpečená je skôr, bola jediným základom na odsúdenie obvinenej osoby, ak by tento dôkaz spočívajúci vo svedeckej výpovedi bol jediným dôkazom svedčiacim proti nej. Tento základ by sa mal považovať za rozhodujúci v prípade, že by uvedený dôkaz spočívajúci vo svedeckej výpovedi mal taký význam, že by mohol viesť k prijatiu rozhodnutia vo veci, pričom ak výpoveď neprítomného svedka môže byť potvrdená inými dôkazmi, posúdenie rozhodujúceho charakteru tejto výpovede závisí od dôkaznej sily týchto ďalších dôkazov, a platí pritom, že čím je ich dôkazná sila väčšia, tým menej sa výpoveď neprítomného svedka môže považovať za rozhodujúcu [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 15. decembra 2015 vo veci *Schatschaschwili proti Nemecku* (9154/10), bod 123 a citovanú judikatúru].

Pokiaľ ide napokon o existenciu kompenzačných prvkov, tieto prvky musia umožniť správne a spravodlivé posúdenie dôveryhodnosti neoverenej svedeckej výpovede a konkrétne sa týkajú spôsobu, akým súd rozhodujúci vo veci posudzuje neoverenú svedeckú výpoveď neprítomného svedka, predloženia potvrdzujúcich dôkazov v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní a ich dôkaznej sily, ako aj procesných opatrení prijatých na vykompenzovanie skutočnosti, že svedok nemohol byť priamo vypočutý na účely potvrdenia alebo vyvrátenia ich výpovede v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní [pozri v tomto zmysle rozsudky EŠLP, a to z 15. decembra 2015 vo veci *Schatschaschwili proti Nemecku* (sťažnosť č. 9154/10), body 125 až 131, ako aj citovanú judikatúru, a rozsudok z 7. júna 2018 vo veci *Dimitrov a Momin proti Bulharsku* (sťažnosť č. 35132/08), bod 53]. Pokiaľ ide o tento posledný uvedený aspekt, procesná záruka, ktorá môže kompenzovať ťažkosti spôsobené obhajobe z dôvodu neprítomnosti svedka v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní, môže spočívať v tom, že tejto osobe alebo jej advokátovi bola poskytnutá možnosť vypočuť svedka v štádiu prípravného konania v tomto konaní [pozri v tomto zmysle rozsudok EŠLP z 10. februára 2022 vo veci *Al Alo proti Slovensku* (sťažnosť č. 32084/19), bod 56 a citovanú judikatúru].

2.4 Výrok rozhodnutia³⁵

Súdny dvor EÚ, po posúdení relevantných aspektov posudzovanej polemiky, vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní*, **judikoval nasledovné** – článok 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu v spojení s čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Charty základných práv EÚ sa má vykladať v tom zmysle, že bráni uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje, aby v prípade, že nie je možné vypočuť svedka obžaloby v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní, založil svoje rozhodnutie o vine alebo nevine obvinenej osoby na výpovedi uvedeného svedka, ktorá bola získaná počas výsluchu vedeného pred sudcom v štádiu prípravného konania v tomto konaní, no bez účasti obvinenej osoby alebo jej obhajcu, ibaže existuje vážny dôvod odôvodňujúci neúčast svedka v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní, výpoveď tohto svedka nepredstavuje jediný alebo rozhodujúci základ

³⁵ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní* – výrok rozhodnutia.

na odsúdenie obvinenej osoby a existujú dostatočné kompenzačné prvky na vyváženie ťažkostí spôsobených tejto osobe a jej obhajcovi z dôvodu zohľadnenia uvedenej výpovede.

Kapitola 3

Výsluch svedka v neprítomnosti obvineného a jeho obhajcu: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-347/21 – D. D.

3.1 Návrh na začatie konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom EÚ vo veci C-347/21, D. D.³⁶ sa týka výkladu čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny, ako aj čl. 3 ods. 1 smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi.

Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania vedeného proti D. D. pre trestné činy spáchané v oblasti nelegálneho prisťahovalectva.

3.2 Skutkový stav a prejudiciálne otázky³⁷

Proti D. D., príslušníkovi hraničnej polície na letisku v Sofii (Bulharsko), a proti iným osobám je vedené trestné konanie pre trestné činy v oblasti nelegálneho prisťahovalectva pred vnútroštátnym súdom, ktorým je bulharský Špecializovaný trestný súd (*Specializiran nakazatelen sad*).

Na prvom pojednávaní pred vnútroštátnym súdom 15. októbra 2020 sa D. D. dostavil v prítomnosti svojho obhajcu V. V. Na tomto pojednávaní sa vykonal konkrétne výsluch utajeného svedka č. 263, ktorému mal V. V. možnosť klásť otázky. Pokračovanie tohto výsluchu bolo stanovené na 30. novembra 2020. Dňa 27. novembra 2020 V. V. požiadal o odklad plánovaného pojednávania a odročenie veci na neskorší dátum z dôvodu, že sa ešte celkom nezotavil po ochorení vírusom Covid-19.

V deň pojednávania 30. novembra 2020 požiadal D. D. o odročenie pojednávania z dôvodu neprítomnosti jeho obhajcu V. V. Vnútroštátny súd však vykonal výsluch utajeného svedka č. 263, pričom uznal, že tým došlo k porušeniu práva D. D. byť zastúpený obhajcom, ako aj práva V. V. zúčastniť sa a byť prítomný na konaní. Tento súd však s odkazom na rozsudok

---

³⁶ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. septembra 2022 vo veci C-347/21, D. D.

³⁷ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-347/21, D. D. – body 14 až 27.

Súdneho dvora EÚ vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*, usúdil, že túto situáciu možno napraviť opätovným výsluchom utajeného svedka č. 263 na ďalšom pojednávaní, ktoré bolo nariadené na 18. decembra 2020, aby mu V. V. mohol položiť otázky. Účastníci konania prítomní na pojednávaní 30. novembra 2020 položili uvedenému svedkovi svoje otázky. Následne bola V. V. zaslaná kópia zápisnice z tohto výsluchu.

V dňoch 4., 10. a 15. decembra 2020 V. V. predložil dokumenty potvrdzujúce jeho zdravotné problémy, ako aj skutočnosť, že sa D. D. nakazil infekčným ochorením Covid-19, a dvakrát požiadal o odročenie pojednávania na neskorší termín. Na nasledujúcom pojednávaní, ktoré sa napriek tomu konalo 18. decembra 2020 v neprítomnosti D. D. a V. V., vnútroštátny súd vypočul svedka Y. A. R., ktorého výpoveď bola relevantná na účely trestného stíhania D. D., pričom opätovne uviedol, že D. D. a V. V. bude umožnené položiť mu otázky na nasledujúcom pojednávaní. Kópia zápisnice z tohto výsluchu bola zaslaná D. D. a V. V.

Dňa 11. januára 2021 sa uskutočnilo pojednávanie, na ktorom sa zúčastnili D. D. a V. V. Pri tejto príležitosti V. V. spochybnil rozhodnutie vnútroštátneho súdu ponechať pojednávania na 30. novembra 2020 a 18. decembra 2020, pričom sa odvolával na porušenie práva na obhajobu. V tejto súvislosti sa vnútroštátny súd najmä domnieval, že ak uskutočnenie uvedených pojednávanií viedlo k porušeniu práva D. D. a V. V. byť osobne prítomní, možno to napraviť novým výsluchom dotknutých svedkov.

Na pojednávaní, ktoré sa konalo 22. februára 2021, D. D. a V. V. mali možnosť položiť utajenému svedkovi č. 263, ako aj svedkovi Y. A. R., otázky. Pri tejto príležitosti D. D. nepoložil žiadnu otázku, zatiaľ čo V. V. položil otázky iba svedkovi Y. A. R. a vyhlásil, že na utajeného svedka č. 263 nemá žiadne otázky.

Vnútroštátny súd poznamenáva, že podľa vnútroštátneho práva dochádza k porušeniu práva obvineného byť prítomný na súdnom konaní a práva na prístup k obhajcovi, ak sa zhromažďujú dôkazy, vrátane vypočutia svedkov, v neprítomnosti obvineného a jeho obhajcu. Je jasné, že táto procesná vada sa môže napraviť len vtedy, ak sa títo svedkovia opäť predvolajú na výsluch a obvinenému a jeho obhajcovi sa poskytne príležitosť položiť im otázky.

Vnútroštátne právo však nestanovuje žiadne výslovné ustanovenie týkajúce sa povahy tohto nového výsluchu svedkov. Tento nový výsluch má buď iba doplňujúcu povahu a v takom prípade by výpovede svedkov, ktoré urobili v rámci predchádzajúceho výsluchu v neprítomnosti obvineného a jeho ob-

hajcu, v nadväznosti na otázky ostatných osôb konania, zostali platné, alebo by nový výsluch nahradil predchádzajúci, ktorý by sa musel považovať za neplatný a zbavený právnej hodnoty. V takom prípade by účastníci konania prítomní na predchádzajúcom vypočutí boli povinní znovu položiť otázky, ktoré položili pri tejto príležitosti. V tejto súvislosti vnútroštátny súd uvádza, že existujú skutočnosti naznačujúce, že dodatočné vypočutie stačí na nápravu porušenia procesných pravidiel, o ktoré ide vo veci samej.

Podľa vnútroštátneho súdu z rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*, vyplýva, že keď nebol obvinený prítomný na pojednávaní, jeho právo byť osobne prítomný na súdnom konaní zakotvené v čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty nie je porušené, ak sa úkony vykonané v jeho neprítomnosti následne zopakujú v jeho prítomnosti. Tento súd sa však domnieva, že rozsah tejto požiadavky nie je jasný. Konkrétne sa pýta, či je potrebné zopakovať výsluch svedka v celom rozsahu, aby jednak účastníci konania, ktorí boli predtým prítomní a ktorí už položili svedkovi svoje otázky, museli znovu položiť tie isté otázky, a jednak, aby svoje otázky položil aj obvinený, ktorý predtým nebol prítomný, alebo či postačuje, že dodatočný výsluch jednoducho poskytol obvinenému alebo jeho obhajcovi možnosť položiť svedkovi ich otázky. Okrem toho, vnútroštátny súd sa pýta, či vzhľadom na to, že v prejednávanej veci sa pojednávanie z 30. novembra 2020 a 18. decembra 2020 uskutočnili v neprítomnosti V. V., bolo porušené právo D. D. na obhajobu obhajcom zakotvené v čl. 3 ods. 1 smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi.

Za týchto okolností bulharský Špecializovaný trestný súd (*Specializiran nakazatelen sad*) rozhodol prerušiť konanie a **položiť Súdnemu dvoru EÚ tieto prejudiciálne otázky:**³⁸

1. Je zaručené právo obvineného byť osobne prítomný na súdnom konaní podľa čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty v spojení s čl. 10 ods. 1 tejto smernice a jej odôvodnením č. 44, ak na samostatnom pojednávaní bol vypočutý svedok v neprítomnosti obvineného, avšak neskôr uvedený mal na nasledujúcom súdnom pojednávaní príležitosť položiť tomuto svedkovi otázky a vyhlásil, že nemá žiadne otázky, alebo sa na účel dodržania práva byť osobne prítomný na súdnom konaní vyžaduje úplné

³⁸ Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Špecializovaný trestný súd (Bulharsko) 4. júna 2021 – trestné konanie proti D. D. (vec C-347/21).

zopakovanie tohto výsluchu, vrátane zopakovania otázok ostatných osôb konania, ktorí boli prítomní pri prvom výsluchu?

2. Je dodržané právo na obhajobu obhajcom podľa čl. 3 ods. 1 smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v spojení s čl. 12 ods. 1 tejto smernice, ak na dvoch samostatných pojednávaniach boli v neprítomnosti obhajcu obvineného vypočutí dvaja svedkovia, ale na nasledujúcom pojednávaní mal tento obhajca príležitosť vypočuť oboch svedkov, alebo je na účel dodržania práva na obhajobu obhajcom nevyhnutné, aby sa obidva tieto výsluchy, vrátane otázok ďalších osôb konania z prvého výsluchu, zopakovali v plnom rozsahu, a obhajca, ktorý nebol prítomný na oboch predchádzajúcich pojednávaniach, mal príležitosť položiť svoje otázky?

3.3 Analýza Súdneho dvora³⁹

Čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci. Táto smernica podľa jej odôvodnenia č. 47 rešpektuje základné práva a zásady uznané Chartou základných práv EÚ a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd z roku 1950, vrátane práva na spravodlivý proces, prezumpcie nevinny a práva na obhajobu. Ako vyplýva z odôvodnenia č. 33 tejto smernice, právo podozrivých alebo obvinených osôb zúčastniť sa na ich súdnom konaní je založené na práve na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorému zodpovedajú, ako to spresňujú Vysvetlivky k Charte základných práv [pozn. autora: ide o „dôvodovú správu“ k Charte], čl. 47 ods. 2 a 3, ako aj čl. 48 tejto Charty. Súdny dvor musí teda dbať na to, aby výklad týchto posledných uvedených ustanovení zabezpečil takú úroveň ochrany, ktorá neporušuje úroveň zaručenú čl. 6 Dohovoru tak, ako ho vykladá ESLP (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ z 29. júla 2019 vo veci C-38/18, *Gambino a Hyka*, bod 39 citovanú judikatúru).

V tejto súvislosti z judikatúry ESLP vyplýva, že verejné pojednávanie predstavuje základnú zásadu zakotvenú v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Táto zásada má osobitný význam v trestných veciach, kde vo všeobecnosti musí existovať súd prvého stupňa, ktorý plne spĺňa po-

³⁹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-347/21, *D. D.* – body 28 až 46.

žiadavky čl. 6 Dohovoru, a kde osoba podliehajúca súdnej právomoci môže legitímne požadovať, aby bola „vypočutá“ a aby mala najmä možnosť ústne uviesť svoje dôvody obhajoby, vypočuť výpovede v jej neprospech a klásť otázky svedkom [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 23. novembra 2006 vo veci *Jussila proti Fínsku* (sťažnosť č. 73053/01), bod 40, a rozsudok ESLP zo 4. marca 2008 vo veci *Hüseyn Turan proti Turecku* (sťažnosť č. 11529/02), bod 31]. Z judikatúry tohto súdu tiež vyplýva, že zmluvné štáty disponujú veľkou voľnosťou pri výbere prostriedkov, ktoré umožňujú ich súdnym systémom vyhovieť požiadavkám stanoveným v čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ ide o právo obvineného byť prítomný na pojednávaní, pričom procesné prostriedky, ktoré ponúka vnútroštátne právo a prax, sa javia byť efektívnymi, pokiaľ sa obvinený nevzdal práva dostaviť sa na pojednávanie a obhajovať sa, ani nemal v úmysle vyhnúť sa spravodlivosti [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 1. marca 2006 vo veci *Sejdovic proti Taliansku* (sťažnosť č. 56581/00), bod 83].

Pokiaľ ide konkrétnejšie o právo predvolať a vypočuť svedkov stanovené v čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ESLP rozhodol, že toto ustanovenie zakotvuje zásadu, podľa ktorej predtým, ako môže byť obvinený uznaný za vinného, musia byť pred ním na verejnom pojednávaní uplatnené, na účely kontradiktórnej diskusie, všetky usvedčujúce dôkazy svedčiace proti nemu. Výnimky z tejto zásady možno akceptovať len pod podmienkou dodržania práva na obhajobu, ktoré vo všeobecnosti vyžaduje, aby obvinenému bola poskytnutá primeraná a dostatočná možnosť napadnúť svedecké výpovede proti nemu a vypočuť autorov týchto výpovedí, a to buď počas ich výpovede, alebo v neskoršom štádiu [pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP z 15. decembra 2011, *Al-Khawadja a Tahery proti Spojenému kráľovstvu* (sťažnosť č. 26766/05), bod 118, ako aj rozsudok ESLP z 23. marca 2016, *Blokhin proti Rusku* (sťažnosť č. 47152/06), bod 200].

Vzhľadom na túto judikatúru je potrebné konštatovať, že hoci výsluch svedka svedčiaceho v neprospech obvineného na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo v neprítomnosti obvineného z dôvodov, ktoré nemal možnosť ovplyvniť, predstavuje porušenie práva tejto osoby byť prítomný na súdnom konaní, ktoré je zakotvené v čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty, toto ustanovenie nebráni tomu, aby bolo toto porušenie odstránené v neskoršom štádiu toho istého konania. Súdny dvor tak rozhodol, že osobu, ktorá dosiahla zopakovanie úkonov vykonaných na pojednávaniach, na ktoré sa nemohla dostaviť, za jej prítomnosti, nemožno považovať za osobu, ktorá

nebola prítomná na svojom súdnom konaní (rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*, bod 48).

S cieľom zabezpečiť dodržanie práva na spravodlivý proces a práva na obhajobu sa však opakovanie výsluchu svedka svedčiaceho v neprospech obvineného musí uskutočniť za podmienok, ktoré mu poskytnú primeranú možnosť napadnúť svedeckú výpoveď proti nemu a vypočúť jej autora. Na tento účel stačí vykonať dodatočný výsluch, počas ktorého má obvinený možnosť slobodne klásť svedkovi otázky bez toho, aby bolo potrebné v celom rozsahu zopakovať výsluch, ktorý sa uskutočnil v jeho neprítomnosti, keďže zneplatnenie procesných úkonov vykonaných na tomto výsluchu sa vzhľadom na požiadavky uvedené v predchádzajúcom bode nezdá byť nevyhnutné. Pred dodatočným výsluchom je však potrebné, aby bola obvinenému zaslaná kópia zápisnice z výsluchu svedka svedčiaceho v jeho neprospech, ktorý sa vykonal v jeho neprítomnosti. Iba pod podmienkou, že je oboznámený s obsahom a priebehom výsluchu svedka pri tomto predchádzajúcom výsluchu, je obvinený úplne schopný v prípade potreby na základe výpovedí urobených pri tomto výsluchu klásť tomuto svedkovi otázky.

V predjednávanej veci z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že D. D. sa zo zdravotných dôvodov nemohol zúčastniť na pojednávaní, ktoré sa konalo 18. decembra 2020 a počas ktorého bol vypočutý svedok YAR. D. D. však bola zaslaná kópia zápisnice z tohto výsluchu a následne mal príležitosť slobodne klásť otázky tomuto svedkovi na neskoršom pojednávaní, ktoré sa konalo 22. februára 2021. V dôsledku toho, s výhradou overenia vnútroštátnym súdom, je potrebné konštatovať, že porušenie práva D. D. byť prítomný na súdnom konaní, ktoré je zakotvené v čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, bolo napravené.

V druhom rade je potrebné pripomenúť, že čl. 3 ods. 1 smernice 2013/48 stanovuje základnú zásadu, podľa ktorej podozrivé a obvinené osoby majú právo na prístup k obhajcovi v takom čase a takým spôsobom, ktorý im umožní reálne a účinne vykonávať ich právo na obhajobu [pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-659/18, *V. W.*, bod 31].

Pokiaľ ide o vyšetrovacie úkony alebo úkony na účely získania dôkazov, na ktoré sa toto právo vzťahuje, čl. 3 ods. 3 písm. c) smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi stanovuje, že členské štáty zabezpečia, aby podozrivé alebo obvinené osoby mali aspoň právo na účasť ich obhajcu pri identifikácii, konfrontácii a rekonštrukcii miesta činu. Je potrebné navyše pripomenúť, že podľa čl. 1 smernice táto smernica ustanovuje minimálne

pravidlá týkajúce sa najmä práv podozrivých a obvinených osôb na prístup k obhajcovi v trestnom konaní. Odôvodnenie č. 54 tejto smernice uvádza, že vzhľadom na to, že táto smernica stanovuje len minimálne pravidlá, členské štáty môžu rozšíriť práva stanovené v tejto smernici s cieľom poskytnúť vyššiu úroveň ochrany.

Podľa samotného znenia čl. 3 ods. 3 písm. c) smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi tak členské štáty môžu rozšíriť právo podozrivých alebo obvinených osôb na prítomnosť ich obhajcu na vyšetrovacích úkonoch alebo pri úkonoch na obstaranie dôkazov vymenovaných v tomto ustanovení aj na iné úkony, ako je napríklad výsluch svedka svedčiaceho v neprospech obvinenej alebo podozrivej osoby pred trestným súdom.

3.4 Výrok rozhodnutia⁴⁰

Súdny dvor EÚ, po posúdení relevantných aspektov posudzovanej polemiky, vo veci C-347/21, *D. D.*, **judikoval nasledovné** – článok 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty a čl. 3 ods. 1 smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní sa majú vykladať v tom zmysle, že ak vnútroštátny súd s cieľom zabezpečiť dodržiavanie práva obvineného byť prítomný na súdnom konaní a jeho práva na prístup k obhajcovi vykoná dodatočný výsluch svedka svedčiaceho proti nemu, pretože sa obvinený a jeho obhajca nemohli z dôvodov, ktoré nemali možnosť ovplyvniť, zúčastniť na predchádzajúcom výsluchu uvedeného svedka, stačí, aby obvinený a jeho obhajca mohli slobodne klásť uvedenému svedkovi otázky, ak pred týmto dodatočným výsluchom bola obvinenému a jeho obhajcovi zaslaná kópia zápisnice z predchádzajúceho výsluchu toho istého svedka. Za týchto podmienok nie je potrebné zopakovať v celom rozsahu výsluch, ktorý sa uskutočnil v neprítomnosti obvineného a jeho obhajcu, vyhlásením procesných úkonov vykonaných v rámci tohto výsluchu za neplatné.

---

⁴⁰ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-347/21, *D. D.* – výrok rozhodnutia.

Kapitola 4

Nedostavenie sa obvinenej osoby na pojednávanie: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci

C-688/18 – T. X. a U. W.

4.1 Návrh na začatie konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnyim dvorom EÚ vo veci C-688/18, T. X. a U. W.⁴¹ sa týka výkladu čl. 8 ods. 1 a 2 smernice 2016/343 o prezumpcii neviny.

Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania začatého proti T. X. a U. W., ktorého predmetom bola ich príslušnosť k organizovanej zločineckej skupine.

4.2 Skutkový stav a prejudiciálna otázka⁴²

Bulharská Špecializovaná prokuratúra (*Specializirana prokuratura*) podala obžalobu na trinásť osôb z dôvodu, že boli vodcami a/alebo členmi organizovanej zločineckej skupiny, ktorej cieľom bolo páchanie vrážd, lúpeží a krádeží, ako aj za ďalšie trestné činy, ktoré mali tieto osoby spáchať v rámci uvedenej zločineckej skupiny. Dvomi obvinenými osobami sú T. X. a U. W., ktorým sa vytýka účasť v uvedenej zločineckej skupine, teda trestný čin, za ktorý možno uložiť trest odňatia slobody na tri až desať rokov. T. X. a U. W. boli poučení o podmienkach, za ktorých možno vo veci konať v ich neprítomnosti, najmä v prípade, ak sa bez náležitého dôvodu nedostavia na pojednávanie, a o tom, že v takom prípade konečné rozhodnutie vo veci bude pre nich záväzné a nebude možné proti nemu podať opravný prostriedok z dôvodu, že sa osobne nezúčastnili pojednávania.

V rámci trestného konania s T. X. a U. W. na bulharský Špecializovaný trestný súd (*Specializiran nakazatelen sad*) sa najprv konalo sedem pojednávanií. Na každom z týchto pojednávanií bola vec odročená. Z dôvodu ne-

---

⁴¹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 13. februára 2020 vo veci C-688/18, T. X. a U. W.

⁴² Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-688/18, T. X. a U. W. – body 11 až 27.

prítomnosti niektorých z obvinených osôb pre chorobu v čase uvedených pojednávaní vnútroštátny súd neprijal zabezpečovacie opatrenia a nevykonal dokazovanie. Tento súd overil existenciu dôvodu týchto neprítomností, ale napriek svojim vážnym pochybnostiam nemohol spochybníť dôvodnosť neprítomnosti týchto obvinených osôb.

Úkonmi z 19. a 26. apríla 2017 sa vnútroštátny súd vyjadril k možnosti nariadiť vo veci samej pojednávanie bez prítomnosti uvedených obvinených osôb. V tejto súvislosti na jednej strane konštatoval, že prítomnosť tých istých obvinených osôb nebola nevyhnutná „na účely preukázania objektívnej pravdy“ v zmysle vnútroštátnej právnej úpravy, pokiaľ ide o vytýkané trestné činy. Na druhej strane, pokiaľ ide o preskúmanie veci samej v prípade neprítomnosti jednej z obvinených osôb, vnútroštátny súd určil na základe vnútroštátnej právnej úpravy tieto podmienky:

- povinná účasť advokáta dotknutej osoby a jej efektívna obhajoba týmto advokátom,
- zaslanie kópie zápisnice z pojednávania dotknutej osobe, ktorá mu umožní oboznámiť sa s prijatými opatreniami týkajúcimi sa dokazovania a dôkazmi predloženými v jej neprítomnosti,
- možnosť dotknutej osoby vyjadriť želanie, aby sa uskutočnilo nové vykonanie týchto dôkazov v jej prítomnosti,
- právo dotknutej osoby, ktorá sa nedostavila na pojednávanie z dôvodu nezávislého od jej vôle, aby sa za jej prítomnosti zopakovali vykonané úkony,
- právo dotknutej osoby, ktorá sa nedostavila na pojednávanie z dôvodu, ktorý mohla ovplyvniť, aby sa na jej žiadosť zopakovali vykonané úkony, pokiaľ je jej osobná účasť na konkrétnom úkone vykonávania dôkazov nevyhnutná na ochranu jej záujmov.

Na dvanástich pojednávaniach, ktoré sa uskutočnili po úkonoch z 19. a 26. apríla 2017, sa niektoré obvinené osoby z rôznych dôvodov nedostavili na pojednávanie.

Na pojednávanie 16. mája 2018 sa T. X. nedostavil z dôvodu, ktorý je nezávislý na jeho vôli, konkrétne pre chorobu. Pokiaľ ide o U. W., neželal si zúčastniť sa tohto pojednávania. Ich obhajobu zabezpečili nimi splnomocnení advokáti. Kópie zápisnice týkajúcej sa uvedeného pojednávania boli zaslané T. X. a U. W., aby sa mohli oboznámiť s dokazovaním, ktoré sa uskutočnilo v ich neprítomnosti.

T. X. a U. W. sa dostavili na nasledujúce pojednávanie, ktoré sa konalo 30. mája 2018. Po porade so svojimi advokátmi vyhlásili, že sa oboznámili so zápisnicou z pojednávania zo 16. mája 2018, ako aj s dôkazným materiálom zhromaždeným v rámci dokazovania v ich neprítomnosti a že nežiadajú o účasť na novom vykonaní dôkazov. Úkony vykonané v ich neprítomnosti neboli zopakované.

T. X. sa nedostavil na pojednávanie, ktoré sa konalo 1. októbra 2018, opäť z dôvodu choroby. Na tomto pojednávaní ho zastupoval advokát. V neprítomnosti T. X. vnútroštátny súd vykonal niektoré dôkazy a najmä vypočul hlavného svedka svedčiaceho v jeho neprospech, ktorého predvolala prokuratúra. Kópia zápisnice z tohto pojednávania bola zaslaná T. X., aby sa mohol oboznámiť s vykonaným dokazovaním, ktoré sa uskutočnilo v jeho neprítomnosti.

T. X. sa dostavil na nasledujúce pojednávanie, ktoré sa konalo 17. októbra 2018. Po porade so svojím advokátom vyhlásil, že sa oboznámil so zápisnicou z pojednávania z 1. októbra 2018, s dôkazným materiálom zhromaždeným v rámci dokazovania v jeho neprítomnosti a že sa chce osobne zúčastniť na výsluchu hlavného svedka v jeho neprospech. Vnútroštátny súd tejto žiadosti vyhovel a vykonal dodatočný výsluch tohto svedka. T. X. mal možnosť sa v plnom rozsahu zúčastniť na tomto výsluchu a klásť všetky otázky, ktoré mal v úmysle položiť.

Pokiaľ ide o U. W., vnútroštátny súd uvádza, že na účely uplatnenia konania v neprítomnosti so súhlasom obvineného, ktorý bol oboznámený s vecou, vnútroštátna právna úprava stanovuje poučenie tejto osoby, pokiaľ ide o vedenie trestného konania, dôsledky jej nedostavenia sa na súd, ako aj povinnú účasť advokáta, teda záruky, ktoré sú uvedené v čl. 8 ods. 2 písm. a) a b) smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty.

Uvedený súd zdôrazňuje, že má pochybnosti, pokiaľ ide o súlad vnútroštátnej právnej úpravy dotknutej vo veci samej s právom EÚ, najmä vzhľadom na odôvodnenie č. 35 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty, a že tieto pochybnosti sa týkajú podmienok, za ktorých by mohlo platne dôjsť k vzdaniu sa účasti na konaní.

Pokiaľ ide o T. X., ktorý sa nedostavil na niektoré pojednávania z dôvodov nezávislých od jeho vôle, konkrétne z dôvodu choroby, vnútroštátny súd sa domnieva, že vzhľadom na odôvodnenie č. 34 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty možno konštatovať porušenie jeho práva zúčastniť sa trestného konania, keďže jeho neúčasť bola ospravedlnená. Kládne si otázku, či k také-

muto porušeniu skutočne došlo vzhľadom na úkony vykonané v nadväznosti na tieto pojednávania na žiadosť T. X.

V tejto súvislosti, pokiaľ ide o pojednávanie, ktoré sa konalo 16. mája 2018, sa vnútroštátny súd pýta, či vyhlásenie T. X. spočívajúce v nepožiadaní o zopakovanie vykonaných úkonov predstavuje platné vzdanie sa práva byť prítomný na súdnom konaní a či sa možnosť vzdať sa svojho konania upravená v odôvodnení č. 35 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu vzťahuje aj na už uskutočnené procesné úkony. Pokiaľ ide o pojednávanie, ktoré sa konalo 1. októbra 2018, vnútroštátny súd sa pýta, či dodatočný výsluch svedka predvolaného prokuratúrou a svedčiaceho v neprospech T. X. za jeho prítomnosti predstavuje z hľadiska odôvodnenia č. 44 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu dostatočný úkon.

Vnútroštátny súd spresňuje, že advokáti T. X. a U. W. sa zúčastnili na všetkých pojednávaniach konaných vo veci samej.

Za týchto podmienok bulharský špecializovaný trestný súd (*Specializiran nakazatelen sad*) rozhodol prerušiť konanie a **položiť Súdnemu dvoru EÚ túto prejudiciálnu otázku** – dochádza k porušeniu práva obvineného byť prítomný na svojom súdnom konaní v zmysle čl. 8 ods. 1 a 2 v spojení s odôvodneniami č. 35 a 44 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, ak sa jedno z pojednávanií v trestnom konaní uskutočnilo v neprítomnosti obvineného a tento obvinený bol riadne predvolaný, poučený o dôsledkoch jeho neprítomnosti a jeho obhajobu zabezpečil advokát, ktorého si zvolil, ak:⁴³

- a) sa nedostavil na pojednávanie z dôvodov, ktoré mohol ovplyvniť (sám sa totiž rozhodol, že sa na konkrétnom pojednávaní nezúčastní);
- b) sa nedostavil na pojednávanie z dôvodu, ktorý je nezávislý na jeho vôli (konkrétne pre chorobu), ak bol následne informovaný o úkonoch vykonaných v jeho neprítomnosti a so znalosťou veci sa rozhodol a vyhlásil, že:
  - nespochybňuje zákonnosť týchto úkonov z dôvodu svojej neprítomnosti a nežiada o ich zopakovanie v jeho prítomnosti,
  - sa chce zúčastniť na týchto úkonoch, pričom súd následne pristúpil k dodatočnému výsluchu osoby označenej obvineným a umožnil obvinenému, aby sa na tomto výsluchu v plnom rozsahu podieľal?

⁴³ Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Špecializovaný trestný súd (Bulharsko) 6. novembra 2018 – trestné konanie proti T. X. a U. W. (vec C-688/18).

4.3 Analýza Súdneho dvora⁴⁴

Cieľom smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, ako to vyplýva z jej čl. 1 a odôvodnenia č. 9, je zaviesť jednotné minimálne pravidlá uplatniteľné na trestné konania týkajúce sa určitých aspektov prezumpcie nevinu a práva byť prítomný na súdnom konaní [rozsudky Súdneho dvora EÚ vo veci C-310/18 PPU, *Milev*, bod 45, ako aj rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-377/18, *A. H. a iní*, bod 38]. Okrem toho, je potrebné pripomenúť, že vzhľadom na minimálnu povahu cieľa harmonizácie, ktorý sleduje, nemožno túto smernicu vykladať ako úplný a vyčerpávajúci nástroj (pozri v tomto zmysle uznesenie Súdneho dvora EÚ vo veci C-8/19 PPU, *R. H.*, bod 59 a citovanú judikatúru).

V tejto súvislosti čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu uvádza, že členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci. Odôvodnenie č. 35 tej istej smernice spresňuje, že právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní nie je absolútnym právom a že podozrivé a obvinené osoby by za určitých okolností mali mať možnosť sa tohto práva vzdať, a to výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne.

Článok 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu tak uvádza, že členské štáty môžu stanoviť, že konanie, ktoré môže viesť k rozhodnutiu o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby, môže prebiehať v jeho neprítomnosti, ak podľa bodu a) tohto ustanovenia bola podozrivá alebo obvinená osoba včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti, alebo ak podľa bodu b) uvedeného rozhodnutia podozrivú alebo obvinenú osobu, ktorá bola informovaná o súdnom konaní, zastupuje splnomocnený obhajca, ktorého určila buď podozrivá, alebo obvinená osoba, alebo štát.

Okrem toho, odôvodnenie č. 47 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu uvádza, že táto smernica rešpektuje základné práva a zásady uznané v Charte základných práv EÚ a Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd vrátane práva na spravodlivý proces, prezumpcie nevinu a práva na obhajobu. Ako vyplýva z odôvodnenia č. 33 tejto smernice, právo podozrivých alebo obvinených osôb zúčastniť sa na ich súdnom konaní spočíva na práve na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené v čl. 6 Dohovoru, ktorému zodpovedajú, ako to spresňujú Vysvetlivky k Charte základných práv [pozn. autora: ide o „dôvodovú správu“ k Charte], čl. 47 ods. 2 a 3, ako aj čl. 48 Charty.

⁴⁴ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.* – body 28 až 49.

V tejto súvislosti z judikatúry ESLP vyplýva, že verejné pojednávanie predstavuje základnú zásadu zakotvenú v čl. 6 Dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Táto zásada má osobitný význam v trestných veciach, kde vo všeobecnosti musí existovať súd prvého stupňa, ktorý plne spĺňa požiadavky čl. 6 Dohovoru a kde osoba podliehajúca súdnej právomoci môže legitímne požadovať, aby bola „vypočutá“, ako aj aby mala najmä možnosť ústne uviesť svoje dôvody obhajoby, vypočuť výpovede v jej neprospech a klásť otázky svedkom [rozsudok ESLP z 23. novembra 2006 vo veci *Jussila proti Fínsku* (sťažnosť č. 73053/01), bod 40, a rozsudok ESLP zo 4. marca 2008 vo veci *Hüseyin Turan proti Turecku* (sťažnosť č. 11529/02), bod 31]. Podľa tejto judikatúry ani znenie, ani zmysel čl. 6 Dohovoru nebránia osobe, aby sa výslovne alebo konkludentne z vlastnej vôle vzdala záruk spravodlivého procesu. Vzdanie sa práva zúčastniť sa na pojednávaní sa však musí jednoznačne preukázať a musí byť sprevádzané minimálnymi zárukami zodpovedajúcimi jeho závažnosti. Navyše nesmie brániť žiadnemu dôležitému verejnemu záujmu [rozsudok ESLP z 1. marca 2006 vo veci *Sejdovic proti Taliansku* (sťažnosť č. 56581/00), bod 86, ako aj rozsudok ESLP z 3. marca 2018 vo veci *Vilches Coronado a iní proti Španielsku* (sťažnosť č. 55517/14), bod 36].

Vo veci samej bolo začaté trestné stíhanie proti viacerým osobám za vedenie a/alebo účasť na organizovanej zločineckej skupine. V počiatočnom štádiu konania boli obvinené osoby informované na základe vnútroštátnej právnej úpravy o podmienkach, za ktorých môže k tomuto konaniu v prípade nedostavenia sa bez náležitého dôvodu dôjsť napriek ich neprítomnosti. Okrem toho, advokáti obvinených osôb sa zúčastnili na všetkých pojednaniach, ktoré sa uskutočnili v rámci ich konania.

Prejudiciálna otázka sa v prvom rade týka situácie, keď sa obvinená osoba úmyselne vzdá svojho práva dostaviť sa na jedno z pojednání v rámci svojho konania.

Vzhľadom na samotné znenie čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny je potrebné uviesť, že v prípade, o aký ide vo veci samej, boli splnené tak podmienky stanovené v písmene a) tohto čl. 8 ods. 2, ako aj podmienky uvedené v jeho písmene b).

Okrem toho, z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že vzdanie sa práva U. W. zúčastniť sa na pojednávaní bolo sprevádzané minimálnou zárukou zodpovedajúcou jeho závažnosti a že toto vzdanie sa nezdá byť v rozpore so žiadnym dôležitým verejným záujmom.

Za týchto podmienok je potrebné konštatovať, že čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že právo obvinenej osoby byť prítomná na konaní nie je porušené, ak sa táto osoba jednoznačne rozhodla, že sa nedostaví na jedno z pojednávania konaných v rámci jej konania, keďže bola informovaná o konaní tohto pojednávania a bola na uvedenom pojednávaní zastúpená splnomocneným advokátom.

Otázka položená vnútroštátnym súdom sa v druhom rade týka situácie, v ktorej sa obvinená osoba nemohla dostaviť na pojednávania konané v rámci jej konania z dôvodu nezávislého od jej vôle, a to z dôvodu choroby.

Podľa odôvodnenia č. 34 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny, ak sa podozrivé alebo obvinené osoby nemôžu na súdnom konaní zúčastniť z dôvodov, ktoré nemôžu ovplyvniť, mali by mať možnosť požiadať o nový termín súdneho konania v rámci lehoty ustanovenej vo vnútroštátnom práve.

4.4 Výrok rozhodnutia⁴⁵

Súdny dvor EÚ, po posúdení relevantných aspektov posudzovanej polemiky, vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*, **judikoval nasledovné** – článok 8 ods. 1 a 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v situácii, keď obvinená osoba bola včas informovaná o tom, že sa proti nej vedie súdne konanie, ako aj o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie v tomto konaní a keď bola táto osoba zastúpená splnomocneným advokátom, ktorého si ustanovila, stanovuje, že jej právo byť prítomná na svojom konaní nie je porušené, ak: (i) sa jednoznačne rozhodla, že sa nedostaví na jedno z pojednávania konaných v rámci jej konania, alebo (ii) sa nedostavila na jedno z týchto pojednávania z dôvodu, ktorý nemôže ovplyvniť, ak bola v nadväznosti na toto pojednávanie informovaná o úkonoch vykonaných v jej neprítomnosti a so znalosťou veci prijala rozhodnutie, ktorým vyhlásila, že nebude namietat svoju neprítomnosť na účely napadnutia zákonnosti týchto úkonov alebo že sa chce zúčastniť na týchto úkonoch, čo viedlo príslušný vnútroštátny súd k zopakovaniu uvedených úkonov, najmä uskutočnením dodatočného výsluchu svedka, ktorého sa obvinená osoba tak mohla v plnom rozsahu zúčastniť.

⁴⁵ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.* – výrok rozhodnutia.

Kapitola 5

Nemožnosť nájsť obvineného a možnosť súdneho konania a odsúdenia v jeho neprítomnosti: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-569/20 – I. R.

5.1 Návrh na začatie konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnyim dvorom EÚ vo veci C-569/20, I. R.⁴⁶ sa týka výkladu čl. 8 a 9 smernice 2016/343 o prezumpcii neviny, čl. 4a rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV o európskom zatykači, ako aj čl. 47 Charty základných práv EÚ.

Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania začatého proti I. R. v súvislosti so skutkami, ktoré môžu predstavovať daňové trestné činy, za ktoré je možné uložiť tresty odňatia slobody.

5.2 Skutkový stav a prejudiciálne otázky⁴⁷

Bulharská Špecializovaná prokuratúra (*Specializirana prokuratura*) začala trestné stíhanie proti I. R., obvinenému z účasti na organizovanej zločineckej skupine, ktorej cieľom bolo páchať daňové trestné činy, za ktoré je možné uložiť tresty odňatia slobody.

Pôvodne bola obžaloba I. R. doručená osobne. Po tomto doručení I. R. uviedol adresu, na ktorej bolo možné ho kontaktovať. V čase začatia fázy trestného konania, ktorou je konanie pred súdom, však na tejto adrese nebol zastihnutý, okrem iného ani vtedy, keď sa ho vnútroštátny Špecializovaný trestný súd (*Specializiran nakazatelen sąd*) pokúšal predvolať na pojednávanie. Tento vnútroštátny súd ustanovil obhajcu *ex offico* (pozn. autora – *ex offico* znamená z úradnej moci), ktorý sa však s I. R. neskontoval. Keďže obžaloba, ktorá bola I. R. doručená, obsahovala vadu, bola zrušená a konanie bolo v dôsledku toho ukončené. Následne bola vyhotovená nová obžaloba a konanie bolo znova začaté. Pri tejto príležitosti bol I. R. opäť hľadaný, a to aj

---

⁴⁶ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 19. mája 2022 vo veci C-569/20, I. R.

⁴⁷ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-569/20, I. R. – body 13 až 19.

prostredníctvom jeho rodinných príslušníkov, jeho bývalých zamestnávateľov a mobilných operátorov, no nebolo možné ho nájsť.

Vnútroštátny súd z toho vyvodzuje, že I. R. bol na úteku. Tento vnútroštátny súd sa domnieva, že za týchto okolností je možné vec prejednať v neprítomnosti I. R. Kládne si však otázku, či takáto situácia spadá pod čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny alebo pod čl. 8 ods. 4 tejto smernice. Je dôležité, aby táto otázka bola vyriešená vzhľadom na to, že trestný súd, ktorý vydáva rozhodnutie v neprítomnosti, je povinný uviesť, o aký druh konania v neprítomnosti ide, aby dotknutá osoba bola riadne informovaná o procesných zárukách, najmä pokiaľ ide o opravné prostriedky, ktoré má k dispozícii, v súlade s ustanovením smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny, ktorá v podstate upravuje predmetné konanie. Existuje však nejasnosť, pokiaľ ide o procesné záruky, ktoré musí mať obvinená osoba v situácii, akou je situácia, o ktorú ide v konaní pred vnútroštátnym súdom, keď táto osoba po tom, ako jej bola doručená prvá obžaloba, a pred začatím tej fázy trestného konania, ktorou je konanie pred súdom, ušla. Vnútroštátny súd okrem toho uvádza, že sa nedá vylúčiť, že I. R. bude nájdený a zatknutý na území iného členského štátu a odovzdaný bulharským orgánom na základe európskeho zatykača. Preto je potrebný výklad nielen smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny, ale aj rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV o európskom zatykači.

Za týchto okolností bulharský Špecializovaný trestný súd (*Specializiran nakazatelen sad*) rozhodol prerušiť konanie a **položiť Súdnemu dvoru EÚ tieto prejudiciálne otázky**:⁴⁸

1. Majú sa čl. 8 ods. 2 písm. b) smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny v spojení s jej odôvodneniami č. 36 až 39 a čl. 4a ods. 1 písm. b) rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV o európskom zatykači v spojení s jeho odôvodneniami č. 7 až 10 vykladať v tom zmysle, že zahŕňajú prípad, v ktorom bola obvinená osoba informovaná o obžalobe, ktorá bola proti nej podaná, v jej pôvodnom znení, a potom v dôsledku svojho úteku objektívne nemôže byť informovaná o súdnom konaní a zastupuje ju obhajca ustanovený *ex offio* (pozn. autora – *ex offio* znamená z úradnej moci), s ktorým vôbec nie je v kontakte?
2. V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku záporná – je vnútroštátna právna úprava (§ 423 ods. 1 a 5 bulharského Trestného poriadku), podľa ktorej

⁴⁸ Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Špecializovaný trestný súd (Bulharsko) 30. októbra 2020 – trestné konanie proti I. R. (vec C-569/20).

proti vyšetrovacím opatreniam vykonaným v neprítomnosti a proti odsudzujúcemu rozsudku vydanému v neprítomnosti nie je prípustný opravný prostriedok, ak sa obvinená osoba po informovaní o pôvodnej obžalobe skrýva, a preto nemohla byť informovaná ani o čase a mieste súdneho konania, ani o dôsledkoch neúčasti, zlučiteľná s čl. 9 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu v spojení s jej čl. 8 ods. 4 druhou vetou a čl. 4a ods. 3 rámcového rozhodnutia 2002/584/SVV o európskom zatykači v spojení s jeho čl. 4a ods. 1 písm. d)?

3. V prípade, ak je odpoveď na druhú otázku záporná – má čl. 9 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu v spojení s čl. 47 Charty základných práv EÚ priamy účinok?

5.3 Analýza Súdneho dvora⁴⁹

Predmetom smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu je v súlade s jej čl. 1 stanoviť spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa určitých prvkov trestných konaní, vrátane „*práva byť prítomný na súdnom konaní*“. Ako výslovne potvrdzuje odôvodnenie č. 33 tejto smernice, toto právo je neoddeliteľnou súčasťou základného práva na spravodlivý proces. Článok 8 ods. 1 uvedenej smernice ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť dodržiavanie uvedeného práva. Podľa čl. 8 ods. 2 a 4 smernice však členské štáty môžu za určitých podmienok stanoviť, že sa súdne konanie bude konať v neprítomnosti obvinenej osoby.

V tejto súvislosti čl. 9 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu stanovuje, že členské štáty musia zabezpečiť, aby v prípade, že sa takéto konanie uskutoční, hoci nie sú splnené podmienky stanovené v čl. 8 ods. 2 tejto smernice, mala dotknutá osoba právo „*na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok, ktorý umožní nové posúdenie skutkovej podstaty veci... a môže viesť k zmene pôvodného rozhodnutia*“ (ďalej len „*právo na nové súdne konanie*“). Ako spresňuje čl. 8 ods. 4 uvedenej smernice, v takom prípade je dôležité, aby sa dotknutá osoba v čase, keď je informovaná o tomto rozhodnutí, dozvedela jednak o práve na nové súdne konanie, ako aj možnosti napadnúť rozhodnutie v neprítomnosti.

Keďže čl. 8 ods. 4 a čl. 9 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu bezpodmienečne a dostatočne presne stanovujú rozsah a pôsobnosť práva na nové

⁴⁹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-569/20, I. R. – body 24 až 59.

súdne konanie, je potrebné tieto ustanovenia považovať za ustanovenia s priamym účinkom. Preto každá osoba, ktorá má právo na nové súdne konanie, sa môže dovolávať tohto práva pred vnútroštátnymi súdmi voči dotknutému členskému štátu, pokiaľ tento členský štát neprebral túto smernicu do vnútroštátneho právneho poriadku v lehotách, ktoré mu boli stanovené, alebo ak ju prebral nesprávne (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-585/16, *Alheto*, body 98 a 99). Ako navyše jednoznačne vyplýva z uvedených ustanovení, toto právo je vyhradené osobám, ktorých konanie sa vedie v neprítomnosti, aj keď nie sú splnené podmienky stanovené v čl. 8 ods. 2 tejto smernice. Preto ak sú splnené podmienky stanovené v uvedenom čl. 8 ods. 2, konanie vedené v neprítomnosti môže viesť k rozhodnutiu, ktoré v súlade s tým, čo stanovuje ods. 3 toho istého článku, možno vykonať bez toho, aby bol dotknutý členský štát povinný stanoviť právo na nové súdne konanie. Z toho vyplýva, že osoba odsúdená v neprítomnosti môže byť zbavená práva na nové súdne konanie len vtedy, ak sú splnené podmienky stanovené v čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty, ktorých obsah je potrebné spresniť.

V súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora EÚ je potrebné na účely výkladu ustanovenia práva EÚ zohľadniť nielen znenie tohto ustanovenia, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou [pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci 292/82, *Merck*, bod 12, a rozsudok vo veci C-649/19, *I. R.*, bod 42]. Na tento účel je potrebné zohľadniť najmä odôvodnenia dotknutého právneho aktu EÚ, keďže tieto odôvodnenia predstavujú dôležitý výkladový nástroj, ktorý môže vysvetľovať vôľu normotvorcu tohto aktu (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-418/18 P, *Puppinck a iní proti Komisii*, bod 75).

Pokiaľ ide o znenie čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty, je potrebné uviesť, že z neho vyplýva, že splnenie podmienok stanovených v tomto ustanovení predpokladá, že dotknutá osoba bola buď včas informovaná o súdnom konaní, ako aj o dôsledkoch neúčasti, alebo že bola len informovaná o súdnom konaní, ak ju inak zastupuje splnomocnený obhajca, ktorého si určila buď sama alebo ktorého určil štát. Možnosť, ktorú členským štátom ponúka čl. 8 ods. 2 a 3 smernice, aby v prípade, že sú splnené podmienky stanovené čl. 8 ods. 2, uskutočnili súdne konanie v neprítomnosti a vykonali rozhodnutie bez stanovenia práva na nové súdne konanie, vychádza z predpokladu, že v situácii uvedenej v tomto ods. 2 sa dotknutá osoba po tom, ako bola riadne informovaná, dobrovoľne a jednoznačne vzdala

práva byť prítomný na súdnom konaní. To potvrdzuje odôvodnenie č. 35 tejto smernice, v ktorom sa uvádza, že dotknutá osoba sa môže výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne vzdať práva byť prítomný na súdnom konaní. Toto odôvodnenie, ktoré umožňuje pochopiť kontext, v ktorom sa uplatňujú podmienky stanovené v čl. 8 ods. 2 uvedenej smernice, spresňuje, že hoci právo byť prítomný na konaní nemá absolútnu povahu, možnosť viesť konanie v neprítomnosti bez toho, aby bolo potrebné následne organizovať nové konanie na žiadosť dotknutej osoby, sa však obmedzuje na situácie, keď sa táto osoba dobrovoľne a jednoznačne nezúčastnila na konaní, ktoré bolo proti nej začaté.

Pokiaľ ide o teleologický výklad čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty, je potrebné poznamenať, že predpoklad uvedený vyššie zaručuje rešpektovanie účelu tejto smernice, ktorým je, ako uvádzajú jej odôvodnenia č. 9 a 10, posilniť právo na spravodlivý proces v trestnom konaní tak, aby sa zvýšila vzájomná dôvera členských štátov vo svoje systémy trestného súdnictva. Vzhľadom na tento účel sa ustanovenia uvedenej smernice týkajúce sa práva byť prítomný na súdnom konaní a práva na nové súdne konanie majú vykladať tak, aby sa zabezpečilo dodržiavanie práva na obhajobu a zároveň zabránilo tomu, aby osoba, ktorá napriek tomu, že bola informovaná o súdnom konaní, ktorá sa výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne vzdala účasti na súdnom konaní, mohla po odsúdení v neprítomnosti žiadať o nové súdne konanie, a tým neoprávnenne brániť účinnému trestnému stíhaniu a riadnemu výkonu spravodlivosti.

Vzhľadom na tieto textové, kontextové a teleologické prvky je potrebné ďalej spresniť, za akých podmienok súdne konanie vedené v neprítomnosti spadá pod jednu zo situácií uvedených v čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty, a to situáciu, v ktorej sa dotknutá osoba konkludentne, avšak jednoznačne vzdala práva byť prítomný na súdnom konaní z dôvodu, že sa nedostavila na pojednávanie, hoci sa má považovať za osobu, ktorá bola „*včas informovaná o súdnom konaní*“ a je buď zastúpená splnomocneným obhajcom, alebo poučená o dôsledkoch neúčasti.

Pokiaľ ide o informovanie týkajúce sa súdneho konania, z odôvodnenia č. 36 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty vyplýva, že normotvorca EÚ mal v úmysle považovať dotknutú osobu za riadne informovanú, ak bola včas „*predvolaná osobne*“ alebo „*iným spôsobom, pričom jej bola doručená úradná informácia o čase a mieste konania, tak, že sa mohla o ňom dozvedieť*“. Z tohto odôvodnenia tiež vyplýva, že podľa tohto normotvorcu informovať dotknutú

osobu o dôsledkoch neúčasti na konaní znamená najmä to, že táto osoba je včas informovaná o tom, „že za jej neúčasti na súdnom konaní možno vyniesť rozhodnutie“.

V dôsledku toho prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý má preskúmať, či sú splnené podmienky stanovené v čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny, aby overil, či bol dotknutej osobe vydaný úradný dokument, ktorý jednoznačne uvádza dátum a miesto konania, a v prípade, že nie je zastúpená splnomocneným obhajcom, dôsledky prípadnej neúčasti na súdnom konaní. Okrem toho, tomuto súdu prináleží overiť, či tento dokument bol oznámený včas, teda v dostatočnom časovom odstupe od stanoveného dátumu súdneho konania, aby sa dotknutá osoba mohla účinne pripraviť na svoju obhajobu, ak sa rozhodne zúčastniť na súdnom konaní.

Na účely týchto overení sa uvedený súd môže opierať o spôsoby predovania na súdne konanie, ktoré sú stanovené vo vnútroštátnom práve. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že jediným cieľom smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny je stanoviť spoločné minimálne pravidlá, a preto neposkytuje komplexnú harmonizáciu trestného konania [pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-653/19 PPU, *D. K.*, bod 28, a rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*, bod 30]. Takáto úprava podľa vnútroštátneho práva však nemôže ohroziť účel tejto smernice, ktorým je zabezpečiť spravodlivý proces, a tým umožniť dotknutej osobe zúčastniť sa na súdnom konaní, z čoho vyplýva možnosť pripraviť si svoju obhajobu [pozri analogicky rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-564/19, *I. S.*, bod 128].

Ak dotknutej osobe nebol doručený úradný dokument uvedený vyššie, môže byť táto osoba napriek tomu, ako vyplýva z odôvodnenia č. 39 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny, predmetom vykonateľného rozhodnutia vydaného v neprítomnosti. Ako sa navyše uvádza v tomto odôvodnení, právo na nové súdne konanie v zmysle čl. 9 tejto smernice sa tejto osobe musí priznať, ak nie sú splnené podmienky stanovené v čl. 8 ods. 2 uvedenej smernice. V dôsledku toho obvinené osoby, ktoré sú na úteku, spadajú pod hypotézu stanovenú v čl. 8 ods. 4 smernice, pokiaľ nie sú splnené podmienky uvedené v čl. 8 ods. 2 tejto smernice.

Táto smernica preto bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá vylučuje právo na nové súdne konanie len z dôvodu, že dotknutá osoba je na úteku a orgánom sa ju nepodarilo nájsť.

Len ak existujú presné a objektívne skutočnosti o tom, že dotknutá osoba, hoci bola oficiálne informovaná o tom, že je obvinená zo spáchania trestného činu, a teda vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, sa úmyselne vyhýba oficiálnemu získaniu informácií týkajúcich sa dátumu a miesta súdneho konania, možno mať za to, že táto osoba bola o súdnom konaní informovaná a že sa dobrovoľne a jednoznačne vzdala svojho práva byť prítomný na ňom, avšak s výhradou osobitných potrieb zraniteľných osôb uvedených v odôvodneniach č. 42 a 43 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu. Situácia takejto osoby, ktorá získala dostatočné informácie, aby vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, a ktorá úmyselným konaním a s cieľom vyhnúť sa spravodlivosti zabránila orgánom, aby ju o tomto konaní včas oficiálne informovali prostredníctvom dokumentu uvedeného vyššie, tak spadá pod hypotézu stanovenú v čl. 8 ods. 2 tejto smernice.

Existenciu takýchto presných a objektívnych skutočností možno konštatovať napríklad vtedy, keď dotknutá osoba zámerne poskytla vnútroštátnym orgánom príslušným v trestných veciach nesprávnu adresu alebo sa už nepochádza na adresu, ktorú poskytla.

Ako totiž vyplýva z judikatúry ESLP, ani znenie ani zmysel čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nebráni osobe, aby sa výslovne alebo konkludentne z vlastnej vôle vzdala záruk spravodlivého procesu. Vzdanie sa práva zúčastniť sa na pojednávaní sa musí jednoznačne preukázať a musí byť sprevádzané minimálnymi zárukami zodpovedajúcimi jeho závažnosti. Navyše nesmie brániť žiadnemu dôležitému verejnemu záujmu [rozsudok ESLP z 1. marca 2006, vo veci *Sejdovic proti Taliansku* (sťažnosť č. 56581/00), bod 86, ako aj rozsudok z 13. marca 2018 vo veci *Vilches Coronado a iní proti Španielsku* (sťažnosť č. 55517/14), bod 36]. Z tejto judikatúry najmä vyplýva, že takéto vzdanie možno konštatovať, ak sa preukáže, že obvinená osoba je informovaná o tom, že sa proti nej vedie trestné konanie, že pozná povahu, ako aj dôvod obžaloby, a že nemá v úmysle sa zúčastniť na konaní alebo sa chce vyhnúť trestnému stíhaniu [pozri najmä rozsudok ESLP z 1. marca 2006 vo veci *Sejdovic proti Taliansku* (sťažnosť č. 56581/00), bod 99, a rozsudok z 23. mája 2006 vo veci *Kounov proti Bulharsku* (sťažnosť č. 24379/02), bod 48]. Takýto úmysel možno konštatovať najmä vtedy, keď predvolanie na pojednávanie nemohlo byť odovzdané z dôvodu zmeny adresy, ktorú obvinený príslušným orgánom neoznámil. V takom prípade sa dotknutá osoba nemôže dovolávať práva na nové súdne konanie [pozri

v tomto zmysle rozsudok ESEP z 26. januára 2017 vo veci *Lena Atanasova proti Bulharsku* (sťažnosť č. 52009/07), bod 52].

V prejednávanej veci vzhľadom na výklad čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu vyplývajúci z vyššie uvedených úvah prináleží vnútroštátnemu súdu, s cieľom určiť, či I. R. má mať právo na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok umožňujúci nové posúdenie skutkovej podstaty veci, aby preskúmal, či bola táto osoba včas informovaná o súdnom konaní, a v prípade, že nebol zastúpený splnomocneným obhajcom, o dôsledkoch neúčasti, a či sa konkludentne, avšak jednoznačne vzdal svojho práva byť prítomný na súdnom konaní.

5.4 Výrok rozhodnutia⁵⁰

Súdny dvor EÚ, po posúdení relevantných aspektov posudzovanej polemiky, vo veci *C-569/20, I. R.*, **judikoval nasledovné** – články 8 a 9 smernice 2016/343 prezumpcii nevinu sa majú vykladať v tom zmysle, že obvinená osoba, ktorú sa príslušným vnútroštátnym orgánom napriek ich primeranému úsiliu nepodarilo nájsť a ktorej tieto orgány v dôsledku toho neposkytli informácie týkajúce sa konania vedeného proti nej, môže byť súdená a prípadne odsúdená v neprítomnosti, ale v takom prípade musí mať v zásade po oznámení tohto odsudzujúceho rozsudku možnosť priamo využiť právo priznané touto smernicou na obnovu konania alebo na prístup k rovnocennému opravnému prostriedku, ktorý by viedol k novému preskúmaniu skutkovej podstaty veci v jej prítomnosti. Toto právo však možno uvedenej osobe odoprieť, ak na základe presných a objektívnych skutočností vyplýva, že táto osoba získala dostatočné informácie na to, aby vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, a ktorá úmyselným konaním a s cieľom vyhnúť sa spravodlivosti zabránila orgánom, aby ju o tomto konaní oficiálne informovali.

---

⁵⁰ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci *C-569/20, I. R.* – výrok rozhodnutia.

Kapitola 6

Podmienky vedenia súdneho konania v neprítomnosti osoby: rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-420/20 – H. N.

6.1 Návrh na začatie konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania pred Súdny dvorom EÚ vo veci C-420/20, H. N.⁵¹ sa týka výkladu čl. 8 smernice 2016/343 o prezumpcii neviny.

Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania vedeného proti H. N., ktorý je stíhaný za použitie falošných dokladov.

6.2 Skutkový stav a prejudiciálne otázky⁵²

H. N., albánsky štátny príslušník, je podozrivý z toho, že 11. marca 2020 predložil na hraničnom priechode letiska v Sofii (Bulharsko), falošný cestovný pas a falošný doklad totožnosti, ktoré vyzerali ako doklady vydané príslušnými gréckymi orgánmi, s cieľom nastúpiť na let do Bristolu (Spojené kráľovstvo). Po tom, čo ho v ten istý deň zadržali policajné zložky, bolo na Okresnej prokuratúre v Sofii (*Sofijska rajonna prokuratura*) začaté vyšetrovacie konanie vo veci použitia falošných dokladov. Nasledujúci deň riaditeľ Správy bulharskej hraničnej polície v Sofii (*Granično policejsko upravlenie – Sofia*) vydal rozhodnutie o návrate H. N., ku ktorému bol pripojený zákaz vstupu počas obdobia piatich rokov s platnosťou od 12. marca 2020 do 11. marca 2025.

Dňa 23. apríla 2020 bol H. N. rozhodnutím vyšetrovacieho orgánu obvinený z použitia falošných dokladov. Toto rozhodnutie bolo H. N. a jeho obhajkyňi oznámené 27. apríla 2020. Pri tejto príležitosti bol H. N. poučený o svojich právach, najmä o právach vyplývajúcich z § 269 bulharského Trestného poriadku (*Nakazatelno procesualen kodex*), ktorý sa týka priebehu súdneho konania v neprítomnosti, a o dôsledkoch takéhoto súdneho konania.

---

⁵¹ Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. septembra 2022 vo veci C-420/20, H. N.

⁵² Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-420/20, H. N. – body 15 až 23.

Na pojednávaní, ktoré sa konalo v ten istý deň, H. N. uviedol, že právam, o ktorých bol poučený, rozumie a že si neželá zúčastniť sa na súdnom konaní z dôvodu, že pri takejto účasti by mu vznikali neprimerané náklady, a že na účely svojho zastupovania v súdnom konaní vedenom v jeho neprítomnosti úplne dôveruje svojej obhajkyňi.

Dňa 27. mája 2020 bolo obžaloba podaná voči H. N. pre trestný čin uvedený v § 316 bulharského Trestného zákona (*Nakazatelen kodeks*) v spojení s § 308 bulharského Trestného zákona predložená na účely preskúmania vnútroštátnemu Okresnému súdu Sofia (*Sofijski rajonen säd*), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania.

Uznesením z 24. júna 2020 tento súd stanovil dátum predbežného verejného pojednávania na 23. júl 2020 a sudca spravodajca nariadil, aby bol H. N. prostredníctvom bulharského ministerstva vnútra odovzdaný preklad tohto uznesenia a obžaloby do albánskeho jazyka. V uvedenom uznesení sa tiež uvádzalo, že prítomnosť obvineného na pojednávaní je v súlade s § 269 ods. 1 bulharského Trestného poriadku povinná a že súdne konanie môže prebiehať v jeho neprítomnosti len za podmienok stanovených v ods. 3 tohto článku. Dňa 16. júla 2020 toto ministerstvo informovalo uvedený súd, že H. N. bol 16. júna 2020 v rámci výkonu rozhodnutia o návrate, ktoré voči nemu vydala správa hraničnej polície, prepravený na bulharskú hranicu, pričom táto okolnosť zabránila tomu, aby bol H. N. riadne informovaný o súdnom konaní, ktoré bolo voči nemu začaté.

Za týchto podmienok Okresný súd Sofia (*Sofijski rajonen säd*) rozhodol prerušiť konanie a **položiť Súdnemu dvoru EÚ tieto prejudiciálne otázky**:⁵³

1. Je prípustné obmedzenie práva obvinených byť osobne prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní vo vlastnej veci, stanoveného v čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, prostredníctvom vnútroštátnych právnych predpisov, podľa ktorých formálne obvineným cudzím štátnym príslušníkom možno uložiť v správnom konaní zákaz vstupu a pobytu v krajine, v ktorej prebieha trestné konanie?
2. V prípade, ak bude odpoveď na prvú otázku kladná, boli by podmienky podľa čl. 8 ods. 2 písm. a) alebo b) smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu na uskutočnenie súdneho konania v neprítomnosti obvineného splnené, ak bol tento obvinený, cudzí štátny príslušník, riadne informovaný

⁵³ Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Okresný súd Sofia (Bulharsko) 9. septembra 2020 – Trestné konanie proti H. N. (vec C-420/20).

- o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti a zastupuje ho splnomocnený obhajca, ktorého si určil buď obvinený, alebo ktorého určil štát *ex offio* (pozn. autora – *ex offio* znamená z úradnej moci), ale osobnej účasti obvineného cudzieho štátneho príslušníka bráni zákaz vstupu a pobytu v krajine, v ktorej prebieha trestné konanie, vydaný v správnom konaní?
3. Môže sa právo obvineného byť osobne prítomný na súdnom konaní stanovené v čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu zmeniť na procesnú povinnosť tejto osoby, s tým, že členské štáty tým zabezpečujú vyššiu úroveň ochrany v zmysle odôvodnenia č. 48 tejto smernice, alebo je takýto prístup v rozpore s odôvodnením č. 35 tej istej smernice, v ktorom sa uvádza, že právo obvineného byť prítomný na súdnom konaní nie je absolútne a je možné sa ho vzdať?
  4. Je vzdanie sa práva byť osobne prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci podľa čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu, ktoré obvinený vyjadril vopred a jednoznačne v priebehu prípravného konania, prípustné, pokiaľ bola uvedená osoba informovaná o dôsledkoch neúčasti?

6.3 Analýza Súdneho dvora⁵⁴

Posúdenie tretej otázky

Svojou treťou otázkou, ktorú je potrebné preskúmať ako prvú, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje povinnosť podozrivých a obvinených osôb byť prítomný v konaní pred súdom v trestnom konaní vo vlastnej veci.

Článok 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu stanovuje, že členské štáty EÚ zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci. Zo znenia tohto ustanovenia jasne vyplýva, že členské štáty musia podozrivým a obvineným osobám umožniť prítomnosť na súdnom konaní vo vlastnej veci. Naopak uvedené ustanovenie neposkytuje žiadne spresnenie, pokiaľ ide o možnosť členských štátov stanoviť, že takáto prítomnosť je povinná. Okrem toho, ďalšie ustanovenia tejto smernice uvádzajú, že členské štáty majú možnosť uskutočniť konanie v neprítomnosti dotknutej osoby.

⁵⁴ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-420/20, *H. N.* – body 24 až 66.

Článok 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty tak stanovuje, že členské štáty môžu stanoviť, že súdne konanie, ktoré môže viesť k rozhodnutiu o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby, sa môže konať v jej neprítomnosti, ak sú splnené určité podmienky. Kontext, v ktorom sa uplatňujú tieto podmienky, je spresnený v odôvodnení č. 35 smernice, ktoré umožňuje odvolať sa na logiku uplatnenú v čl. 8 ods. 2 tejto smernice, podľa ktorej na základe určitých jednoznačných úkonov vyjadrujúcich vôľu podozrivej alebo obvinenej osoby vzdať sa svojho práva byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci, musí byť možné viesť súdne konanie v jej neprítomnosti [pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-569/20, *I. R.*, bod 35]. Hoci teda toto ustanovenie umožňuje členským štátom za určitých podmienok stanoviť, že sa trestné konanie môže uskutočniť v neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby, nijako neukladá členským štátom povinnosť stanoviť takúto možnosť vo svojom vnútroštátnom práve.

Rovnako tak čl. 8 ods. 4 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty stanovuje, že ak členské štáty umožňujú viesť súdne konania v neprítomnosti podozrivých alebo obvinených osôb, ale nie je možné splniť podmienky stanovené v čl. 8 ods. 2, pretože podozrivú alebo obvinenú osobu nebolo možné napriek primeranému úsiliu nájsť, členské štáty môžu stanoviť, že rozhodnutie sa môže aj napriek tomu vyniesť a vykonať. Zo znenia čl. 8 ods. 4 tej smernice, najmä z použitia pojmu „ak“ vyplýva, že úmyslom normotvorcu EÚ bolo len poskytnúť členským štátom možnosť upraviť konanie pred súdom v neprítomnosti dotknutej osoby.

Z predchádzajúcich úvah vyplýva, že čl. 8 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty sa obmedzuje na stanovenie a vymedzenie práva podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci, ako aj výnimky z tohto práva bez toho, aby členským štátom ukladal alebo zakazoval uložiť povinnosť každej podozrivej alebo obvinenej byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci.

V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že z čl. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty vyplýva, že jej cieľom je stanoviť spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa určitých aspektov prezumpcie nevinoty v trestnom konaní, ako aj práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní vo vlastnej veci, a nie vykonať komplexnú harmonizáciu trestného konania (pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-569/20, *I. R.*, bod 43 citovanú judikatúru). Preto vzhľadom na obmedzený rozsah harmonizácie vykonanej uvedenou smernicou a na okolnosť, že táto smernica neupravuje

otázku, či členské štáty môžu vyžadovať, aby sa podozrivá alebo obvinená osoba zúčastnila na súdnom konaní vo vlastnej veci, je takáto otázka výlučne vecou vnútroštátneho práva.

Posúdenie štvrtej otázky

Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že štvrtá otázka je položená pre prípad, že sa na tretiu otázku odpovie v tom zmysle, že čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje povinnosť zúčastniť sa na trestnom konaní. Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na tretiu otázku nie je potrebné odpovedať na štvrtú otázku.

Posúdenie prvej a druhej otázky

Svojou prvou a druhou otázkou, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má čl. 8 ods. 1 a 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá umožňuje súdne konanie v neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby, keď sa táto osoba nachádza mimo tohto členského štátu a nemôže vstúpiť na jeho územie z dôvodu zákazu vstupu prijatého voči nej príslušnými orgánmi uvedeného členského štátu.

Článok 8 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu stanovuje a vymedzuje povinnosti členských štátov, aby umožnili podozrivým a obvineným osobám byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci. Podľa čl. 8 ods. 2 tejto smernice členské štáty môžu stanoviť, že súdne konanie, ktoré môže viesť k rozhodnutiu o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby, sa môže konať v jej neprítomnosti, ak táto osoba bola včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti na ňom, alebo ak táto osoba, po tom, čo bola informovaná o súdnom konaní, je zastúpená splnomocneným obhajcom, ktorého si sama určila alebo ktorého jej určil štát. Je pravda, že žiadna z podmienok uvedených v tomto ustanovení sa výslovne netýka možnosti uvedenej osoby fyzicky sa dostaviť na územie členského štátu, v ktorom prebieha trestné konanie voči nej, aby sa na ňom zúčastnila. Podmienky stanovené v uvedenom ustanovení majú za cieľ obmedziť výkon takejto možnosti priznanej členským štátom na situácie, v ktorých sa je potrebné domnievať, že dotknutá osoba sa dobrovoľne a jednoznačne vzdala práva byť prítomná na súdnom konaní.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu priznáva osobitný význam informovaniu dotknutej osoby, keďže akúkoľvek možnosť viesť súdne konanie v neprítomnosti výslovne podmieňuje tým, že táto osoba bola o súdnom konaní informovaná. V tejto súvislosti je v odôvodnení č. 36 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu uvedené, že pod informovaním podozrivej alebo obvinenej osoby o súdnom konaní by sa malo rozumieť, že táto osoba bola predvolaná osobne alebo iným spôsobom, pričom jej bola doručená úradná informácia o čase a mieste konania tak, že sa mohla o súdnom konaní dozvedieť.

Je potrebné tiež uviesť, že cieľom uvedenej smernice je, ako sa uvádza v jej odôvodneniach č. 9 a 10, posilniť právo na spravodlivý proces v trestnom konaní, aby sa posilnila dôvera členských štátov v systém trestného súdnictva ostatných členských štátov a tým uľahčilo vzájomné uznávanie rozhodnutí v trestných veciach (rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-569/20, I. R., bod 36).

V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že právo zúčastniť sa na konaní pred súdom v trestnom konaní spočíva na práve na spravodlivý proces, ktoré je zakotvené v čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 Charty základných práv EÚ, ktoré, ako spresňujú vysvetlenia k Charte základných práv EÚ, zodpovedajú čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd z roku 1950 [pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-108/16 PPU, *Dworzecki*, bod 42, a rozsudok vo veci C-569/20, I. R., bod 51]. Súdny dvor preto musí dbať na to, aby výklad, ktorý poskytuje čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 Charty základných práv EÚ zabezpečil takú úroveň ochrany, ktorá nenarušuje úroveň zaručenú v čl. 6 Dohovoru, tak ako ho vykladá ESLP [pozri v tomto zmysle rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-564/19, I. S., bod 101].

Z judikatúry ESLP pritom vyplýva, že účasť obvineného na konaní je mimoriadne dôležitá v záujme spravodlivého a nestranného trestného konania a že povinnosť zabezpečiť právo obvineného byť prítomný v pojednávacej miestnosti je jedným zo základných prvkov čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd [rozsudok ESLP z 18. októbra 2006 vo veci *Hermi proti Taliansku* (sťažnosť č. 18114/02), bod 58]. Podľa tejto judikatúry znenie ani zmysel čl. 6 Dohovoru nebránia osobe v tom, aby sa z vlastnej vôle výslovne alebo konkludentne vzdala záruk spravodlivého procesu. Vzdanie sa práva zúčastniť sa na pojednávaní však musí byť stanovené jednoznačne a musí byť sprevádzané minimálnymi zárukami zodpovedajúcimi jeho závažnosti [rozsudok ESLP z 1. marca 2006 vo veci *Sejdovic proti Taliansku*

(sťažnosť č. 56581/00), bod 86, ako aj rozsudok z 13. marca 2018 vo veci *Vilches Coronado a iní proti Španielsku* (sťažnosť č. 55517/14), bod 36].

Z týchto úvah vyplýva, že účelom podmienok, s ktorými čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu spája využitie možnosti priznanej členským štátom týmto ustanovením, a to možnosti upraviť priebeh konania pred súdom v neprítomnosti dotknutej osoby, najmä podmienky vyzoznenia tejto osoby, je obmedziť využitie tejto možnosti na situácie, keď uvedená osoba mala reálnu možnosť byť prítomná na konaní pred súdom a keď sa tejto možnosti dobrovoľne a jednoznačne vzdala.

Členský štát EÚ, ktorý by len informoval dotknutú osobu, ktorá má zakázaný vstup na jeho územie, o súdnom konaní vo vlastnej veci, bez toho, aby za takýchto okolností prijal opatrenia, ktoré by jej umožnili vstúpiť na toto územie napriek tomuto zákazu, by zbavil túto osobu akejkolvek reálnej možnosti účinne uplatniť svoje právo byť prítomný na súdnom konaní, a tým by podmienky stanovené v tomto ustanovení stratili akýkoľvek užitočný účinok.

Takáto situácia sa totiž odlišuje od situácie, v ktorej sa dotknutá osoba dobrovoľne a jednoznačne vzdá svojho práva byť prítomná na súdnom konaní.

Vzhľadom na všetky tieto skutočnosti je potrebné konštatovať, že čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu implicitne bráni tomu, aby členský štát viedol súdne konanie v neprítomnosti dotknutej osoby, ktorá má zakázaný vstup na jeho územie, bez toho, aby prijal opatrenia umožňujúce povoliť jej vstup na toto územie napriek tomuto zákazu.

Keďže z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že v prejednávanej veci je dotknutej osobe zabránené vstúpiť na územie členského štátu, v ktorom prebieha súdne konanie, z dôvodu zákazu vstupu, ktorý voči nej vydali príslušné orgány tohto členského štátu, je potrebné ešte overiť, či smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (ďalej len „smernica 2008/115/ES o návrate štátnych príslušníkov tretích krajín“) bráni tomu, aby dotknutý členský štát v takejto situácii zrušil alebo pozastavil zákaz vstupu uložený tejto osobe. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že táto smernica, ktorá stanovuje spoločné normy a postupy, ktoré sa majú uplatňovať v členských štátoch pri návrate neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, umožňuje členským štátom, ako sa uvádza v jej čl. 11 ods. 3, v prípadoch, keď je rozhodnutie o návrate spojené so

zákazom vstupu, zrušiť alebo pozastaviť takýto zákaz. Štvrtý pododsek tohto odseku spresňuje, že v jednotlivých prípadoch alebo v určitých kategóriách prípadov sa členským štátom takáto možnosť priznáva.

Článok 11 ods. 3 štvrtý pododsek smernice 2008/115/ES o návrate štátnych príslušníkov tretích krajín poskytuje členským štátom širokú mieru voľnej úvahy pri určovaní prípadov, v ktorých považujú za potrebné pozastaviť alebo zrušiť zákaz vstupu, ktorý bol pripojený k rozhodnutiu o návrate, a umožňuje im tak zrušiť alebo pozastaviť takýto zákaz vstupu s cieľom umožniť podozrivej alebo obvinenej osobe pricestovať na ich územie na účely súdneho konania vo vlastnej veci.

6.4 Výrok rozhodnutia⁵⁵

Súdny dvor EÚ, po posúdení relevantných aspektov posudzovanej polemiky, vo veci C-420/20, *H. N.*, **judikoval nasledovné** – článok 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinoty sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje povinnosť podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci. Článok 8 ods. 2 smernice 2016/343 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá umožňuje viesť konanie v neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby, keď sa táto osoba nachádza mimo tohto členského štátu a nemôže vstúpiť na jeho územie z dôvodu zákazu vstupu prijatého voči nej príslušnými orgánmi uvedeného členského štátu.

⁵⁵ Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-420/20, *H. N.* – výrok rozhodnutia.

Záver

V oblasti procesných práv v medzinárodnom (európskom) kontexte dokumentmi zásadného významu sú *Dohovor Rady Európy o ochrane ľudských práv a základných slobôd* z roku 1950, *Medzinárodný pakt OSN o občianskych a politických právach* z roku 1966 a *Charta základných práv EÚ*. Na úrovni EÚ boli prijaté taktiež osobitné smernice upravujúce procesné práva v trestnom konaní, vrátane *smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny*, ktorej výklad dopĺňa judikatúra Súdneho dvora EÚ.

Smernica 2016/343 o prezumpcii nevinny sa vzťahuje na fyzické osoby, ktoré sú podozrivými alebo obvinenými osobami v trestnom konaní v EÚ. Uplatňuje sa vo všetkých štádiách trestného konania, a to od momentu, keď je osoba podozrivá alebo obvinená zo spáchania trestného činu alebo údajného trestného činu, až po nadobudnutie právoplatnosti konečného rozhodnutia o tom, či osoba trestný čin spáchala alebo nespáchala.

Na jednej strane, aplikačná prax nachádza legislatívne vnímanie práva na informácie v trestnom konaní v uplatniteľných právnych predpisoch. Na strane druhej, stále sa objavujú polemiky, na ktoré uplatniteľnú odpoveď nepodáva. To dáva Súdnemu dvoru EÚ priestor sa vyjadriť a dotvoriť vnímanie uplatniteľnej právnej úpravy, vrátane smernice 2012/13/EÚ o práve na informácie.

Súdny dvor EÚ vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní*, judikoval, že čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinny v spojení s čl. 47 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Charty základných práv EÚ sa má vykladať v tom zmysle, že bráni uplatneniu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje, aby v prípade, že nie je možné vypočuť svedka obžaloby v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní, založil svoje rozhodnutie o vine alebo nevine obvinenej osoby na výpovedi uvedeného svedka, ktorá bola získaná počas výsluchu vedeného pred sudcom v štádiu prípravného konania v tomto konaní, no bez účasti obvinenej osoby alebo jej obhajcu, ibaže existuje vážny dôvod odôvodňujúci neúčast svedka v štádiu konania pred súdom v trestnom konaní, výpoveď tohto svedka nepredstavuje jediný alebo rozhodujúci základ na odsúdenie obvinenej osoby a existujú dostatočné kompenzačné prvky na vyváženie ťažkostí spôsobených tejto osobe a jej obhajcovi z dôvodu zohľadnenia uvedenej výpovede.

Vo veci C-347/21, *D. D.*, Súdny dvor EÚ judikoval, že čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu a čl. 3 ods. 1 smernice 2013/48/EÚ o práve na prístup k obhajcovi v trestnom konaní sa majú vykladať v tom zmysle, že ak vnútroštátny súd s cieľom zabezpečiť dodržiavanie práva obvineného byť prítomný na súdnom konaní a jeho práva na prístup k obhajcovi vykoná dodatočný výsluch svedka svedčiaceho proti nemu, pretože sa obvinený a jeho obhajca nemohli z dôvodov, ktoré nemali možnosť ovplyvniť, zúčastniť na predchádzajúcom výsluchu uvedeného svedka, stačí, aby obvinený a jeho obhajca mohli slobodne klásť uvedenému svedkovi otázky, ak pred týmto dodatočným výsluchom bola obvinenému a jeho obhajcovi zaslaná kópia zápisnice z predchádzajúceho výsluchu toho istého svedka. Za týchto podmienok nie je potrebné zopakovať v celom rozsahu výsluch, ktorý sa uskutočnil v neprítomnosti obvineného a jeho obhajcu, vyhlásením procesných úkonov vykonaných v rámci tohto výsluchu za neplatné.

Vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*, Súdny dvor EÚ judikoval, že čl. 8 ods. 1 a 2 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá v situácii, keď obvinená osoba bola včas informovaná o tom, že sa proti nej vedie súdne konanie, ako aj o následkoch nedostavenia sa na pojednávanie v tomto konaní a keď bola táto osoba zastúpená splnomocneným advokátom, ktorého si ustanovila, stanovuje, že jej právo byť prítomná na svojom konaní nie je porušené, ak: (i) sa jednoznačne rozhodla, že sa nedostaví na jedno z pojednávaní konaných v rámci jej konania, alebo (ii) sa nedostavila na jedno z týchto pojednávaní z dôvodu, ktorý nemôže ovplyvniť, ak bola v nadväznosti na toto pojednávanie informovaná o úkonoch vykonaných v jej neprítomnosti a so znalosťou veci prijala rozhodnutie, ktorým vyhlásila, že nebude namietať svoju neprítomnosť na účely napadnutia zákonnosti týchto úkonov alebo že sa chce zúčastniť na týchto úkonoch, čo viedlo príslušný vnútroštátny súd k zopakovaniu uvedených úkonov, najmä uskutočnením dodatočného výsluchu svedka, ktorého sa obvinená osoba tak mohla v plnom rozsahu zúčastniť.

Vo veci C-569/20, *I. R.*, Súdny dvor EÚ judikoval, že čl. 8 a 9 smernice 2016/343 prezumpcii nevinu sa majú vykladať v tom zmysle, že obvinená osoba, ktorú sa príslušným vnútroštátnym orgánom napriek ich primeranému úsiliu nepodarilo nájsť a ktorej tieto orgány v dôsledku toho neposkytli informácie týkajúce sa konania vedeného proti nej, môže byť súdená a prípadne odsúdená v neprítomnosti, ale v takom prípade musí mať v zásade po oznámení tohto odsudzujúceho rozsudku možnosť priamo využiť právo

priznané touto smernicou na obnovu konania alebo na prístup k rovnocennému opravnému prostriedku, ktorý by viedol k novému preskúmaniu skutkovej podstaty veci v jej prítomnosti. Toto právo však možno uvedenej osobe odoprieť, ak na základe presných a objektívnych skutočností vyplýva, že táto osoba získala dostatočné informácie na to, aby vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, a ktorá úmyselným konaním a s cieľom vyhnúť sa spravodlivosti zabránila orgánom, aby ju o tomto konaní oficiálne informovali.

Vo veci C-420/20, *H. N.*, Súdny dvor EÚ judikoval, že čl. 8 ods. 1 smernice 2016/343 o prezumpcii nevinu sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje povinnosť podozrivých a obvinených osôb v trestnom konaní byť prítomný na súdnom konaní vo vlastnej veci. Čl. 8 ods. 2 smernice 2016/343 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá umožňuje viesť konanie v neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby, keď sa táto osoba nachádza mimo tohto členského štátu a nemôže vstúpiť na jeho územie z dôvodu zákazu vstupu prijatého voči nej príslušnými orgánmi uvedeného členského štátu.

Použité zdroje

Literatúra

- ČENTĚŠ, J. a kol. *Trestné právo procesné: Osobitná časť*, 2. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2022, 552 strán.
- ČENTĚŠ, J. a kol. *Trestný poriadok: Veľký komentár*, 5. vydanie. Bratislava: Eurokódex, 2022, 1083 strán.
- FUNTA, R. – JURIŠ, F. – KLIMEK, L. *Európske právo*, 3. doplnené a rozšírené vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2024, 516 strán.
- IVOR, J. – KLIMEK, L. – ZÁHORA, J. *Trestné právo Európskej únie a jeho vplyv na právny poriadok Slovenskej republiky*. Žilina: Eurokódex, 2013, 888 strán.
- IVOR, J. – ZÁHORA, J. – POLÁK, P. *Trestné právo procesné II: Priebeh trestného konania*, 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, 496 strán.
- JOSEPH, S. – CASTAN, M: *The International Covenant on Civil and Political Rights: Cases, Materials and Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 1042 strán.
- KLIMEK, L. *Judikatúra Súdneho dvora Európskej únie za roky 2018 až 2022 vo veciach trestných*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2024, 204 strán.
- KLIMEK, L. *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law*. Cham: Springer, 2017, 742 strán.
- KLIMEK, L. *Posilnenie procesných práv v trestnom konaní: aktuálny vývoj legislatívnych opatrení v EÚ*. In *Trestní právo*, roč. 15 (2011), č. 10/2011, s. 22 – 27.
- KLIMEK, L. *Prezumpcia nevinny a právo na tlmočenie a preklad v judikatúre Súdneho dvora Európskej únie*. In: KLIMEK, L. (ed.). *Trestné právo Európskej únie v teórii a praxi: zborník vedeckých príspevkov so zameraním na teoretické a praktické otázky trestného práva Európskej únie, vrátane judikatúry Súdneho dvora Európskej únie*. Brno: Tribun EU, 2020, s. 683 – 748.
- KLIMEK, L. *Procesnoprávne súvislosti trestného práva Európskej únie*. In: KLIMEK, L. (ed.). *Trestné právo Európskej únie v teórii a praxi: zborník vedeckých príspevkov so zameraním na teoretické a praktické otázky trestného práva Európskej únie, vrátane judikatúry Súdneho dvora Európskej únie*. Brno: Tribun EU, 2020, s. 169 – 256.

- KLIMEK, L. *Trestnoprávne záruky Charty základných práv Európskej únie: krok vpred alebo „nový obal“ Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd?* In: MARKOVÁ, V. (ed.). *Aktuálne otázky trestného práva v teórii a praxi: zborník príspevkov z 3. ročníka interdisciplinárnej celoštátnej vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou poriadanej Katedrou trestného práva Akadémie policajného zboru v Bratislave dňa 19. marca 2015.* Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2015, s. 339 – 349.
- KLIMEK, L. *Základy trestného práva Európskej únie.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2017, 264 strán.
- PEERS, S. – HERVEY, T. – KENNER, J. – WARD, A. (eds.) *The EU Charter of Fundamental Rights: A Commentary.* Oxford: Bloomsbury Publishing, 2014, 1865 strán.
- SCHABAS, W. A. *The European Convention on Human Rights: A Commentary.* Oxford: Oxford University Press, 2015, 1308 strán.
- ZÁHORA, J. *Posilnenie procesných záruk prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní v EÚ.* In: *Dokazování v trestním řízení: Právní, kriminologické a kriminalistické aspekty.* Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 424 – 445.

Právne predpisy

- Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Rada Európy, Séria európskych zmlúv č. 005 [1950]; oznámenie č. 209/1992 Zb.
- Charta základných práv Európskej únie. Úradný vestník EÚ, C 83/389, 30. marec 2010.
- Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach; vyhláška č. 120/1976 Zb.
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní, Úradný vestník EÚ, L 65/1, 11. marec 2016.
- Uznesenie Rady z 30. novembra 2009 o pláne na posilnenie procesných práv podozrivých alebo obvinených osôb v trestnom konaní. Úradný vestník EÚ, C 295/1, 4. december 2009.
- Zmluva o EÚ v znení Lisabonskej zmluvy. Úradný vestník EÚ, C 83/13, 30. marec 2010.

Judikatúra Súdneho dvora EÚ a súvisiace dokumenty

Rozsudok Súdneho dvora ES z 18. júna 1991 vo veci C-260/89, *Elliniki*.

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 13. februára 2020 vo veci C-688/18, *T. X. a U. W.*

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. septembra 2022 vo veci C-347/21, *D. D.*

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 15. septembra 2022 vo veci C-420/20, *H. N.*

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 19. mája 2022 vo veci C-569/20, *I. R.*

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 8. decembra 2022 vo veci C-348/21, *H. Y. A. a iní.*

Rozsudok Súdneho dvora EÚ z 3. septembra 2008 v spojených veciach C-402/05 P a C-415/05 P, *Kadi*.

Stanovisko 2/13 Súdneho dvora EÚ z 18. decembra 2014.

Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Okresný súd Sofia (Bulharsko) 9. septembra 2020 – Trestné konanie proti H. N. (vec C-420/20).

Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Špecializovaný trestný súd (Bulharsko) 4. júna 2021 – trestné konanie proti H. Y. A. a iným (vec C-348/21).

Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Špecializovaný trestný súd (Bulharsko) 4. júna 2021 – trestné konanie proti D. D. (vec C-347/21).

Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Špecializovaný trestný súd (Bulharsko) 6. novembra 2018 – trestné konanie proti T. X. a U. W. (vec C-688/18).

Návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal Špecializovaný trestný súd (Bulharsko) 30. októbra 2020 – trestné konanie proti I. R. (vec C-569/20).

Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 25. februára 1993, *Funke proti Francúzsku* (sťažnosť č. 10828/84).

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 8. februára 1996, *Murray proti Spojenému kráľovstvu* (sťažnosť č. 18731/91).

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 17. decembra 1996, *Saunders proti Spojenému kráľovstvu* (sťažnosť č. 19187/91).

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva zo 6. decembra 1988, *Barberà, Messegue a Jabardo proti Španielsku* (sťažnosti č. 10588/83, 10589/83 a 10590/83).

Ostatné zdroje

Európska komisia: Žiadosť o stanovisko, ktorú podala Európska komisia podľa článku 218 ods. 11 ZFEÚ (Stanovisko 2/13), 2013/C 260/32.

O autorovi

Doc. JUDr. et PhDr. mult. Libor Klimek, PhD., Dr. h. c. je advokát, vysokoškolský učiteľ, autor a recenzent.

V aplikačnej praxi pôsobí ako samostatný advokát so sídlom v Starom Meste Bratislavy. Je špecialistom pre trestné právo. V minulosti pôsobil ako poradca prvého senátu Ústavného súdu SR vo veciach trestného práva. Pôsobil taktiež na Ministerstve spravodlivosti SR ako spolutvorca zákona č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a spolutvorca Európskej siete pre práva obetí. Neskôr založil vlastnú advokátsku kanceláriu v Bratislave. Právne služby poskytoval klientom z 10 krajín (SR, Nemecko, Rakúsko, Spojené kráľovstvo, Taliansko, Belgicko, Poľsko, Maďarsko, Srbsko a Litva).

Na akademickej pôde pôsobí ako docent na Katedre trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a forenzných disciplín Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Ako hosťujúci profesor prednáša na Právnickej fakulte Lipskej Univerzity v Nemecku. Je externým členom štátnicových komisií trestného práva v doktorandskom stupni štúdia (PhD.) na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity, Právnickej fakulty Univerzity Komenského, Právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe (Česká republika) a Právnickej fakulty Univerzity vo Vilniuse (Litva).

Pravidelne prednáša na medzinárodných kongresoch, konferenciách a prednáškových pobytoch doma a v zahraničí, v minulosti napríklad v Oxforde (Spojené kráľovstvo), v Cambridge (Spojené kráľovstvo), v Lipsku (Nemecko), v Moskve (Rusko), v Prahe (Česko) či vo Varšave (Poľsko).

Je autorom renomovaných svetových vydavateľstiev *Wolters Kluwer* a *Springer*, ako aj časopisov *Justičná revue* a *Štát a právo*. V Moskve pôsobí ako člen redakčnej rady časopisu *Economic Problems and Legal Practice* (Ekonomické problémy a právna prax). Publikoval viac než 200 diel, a to vo viacerých krajinách sveta. Jeho diela boli citované takmer vo všetkých krajinách Európy, ale taktiež v mnohých krajinách Ázie (napr. v Japonsku, Číne, Iráne, Južnej Kórei, Thajsku) či krajinách Ameriky (napr. Spojené štáty Americké a Brazília), a v dielach renomovaných vydavateľstiev, ako napríklad Oxford University Press, Cambridge University Press, C. H. Beck, Springer či Wolters Kluwer. Citoval ho taktiež Európsky parlament a generálny advokát Súdneho dvora EÚ (vo veci C-268/17 – A. Y.).

Venuje sa taktiež posudkovej a expertíznej činnosti. Je oponentom diplomových, rigorózných a dizertačných prác. Je recenzentom odborných a vedeckých kníh vydaných na Slovensku, ako aj v zahraničí. Posudzuje odborné a vedecké články pre domáce a zahraničné časopisy – napr. pre časopis *Justičná revue*, ktorý vydáva Ministerstvo spravodlivosti SR, vo Švajčiarsku pre časopis *Pravidlá* [Laws], ako aj pre ruský časopis *Ekonomické problémy a právna prax* [Проблемы экономики и юридической практики], ktorý vydáva renomované moskovské vydavateľstvo Yur-VAK. Ako národný expert pre slovenské trestné právo vypracováva právne analýzy pre Ústav právnych vied Poľskej akadémie vied vo Varšave a participuje ako externý člen na jej medzinárodných projektoch.

Vzdelanie v odbore právo nadobudol na Fakulte práva Bratislavskej vysokej školy práva (2010). Na Univerzite v Cambridge získal certifikát britskej angličtiny (2011). Doktorandské štúdium v odbore trestné právo a obhajobu dizertačnej práce *European Arrest Warrant* (neskôr publikovaná vydavateľstvom Springer ako monografia, 2015, 375 strán) absolvoval s vyznamenaním, a to na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy (2013). Na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity obhájil habilitačnú prácu *Mutual Recognition of Judicial Decisions in European Criminal Law* (Springer, 2017, 742 strán) a bol habilitovaný na docenta v odbore trestné právo (2018).

Ovláda a pravidelne používa päť jazykov.